47ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 607 Կ. ՊՈԼԻՍ — ԱՊՐԻԼ 26/9 ՄԱՅԻՍ 1903 — ՇԱԲԱԹ — 1321 ՍԷՖԷՐ 12 — 26 ՆԻՍԱՆ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճամբայ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : ...
اداره خانه سى : باب عالى جاده سنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԱՆԳՈՐԾ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ի՜նչ քաղցր շրջան է մեղրալուսինը։ Երկու ամոլներ աղքատ կամ հարուստ իրենց միութեան առաջին օրերուն մէջ կը պարուրուին հրճուանքներու ամէնէն վսեմովը, կը վերանան խմարհ նիւթէն, կը բարձրանան հոգիով և կ'ապրին խօլալ կեանք մը որ սիրահոյր մթնոլորտներու մէջ միայն կրնայ գոյութիւն ունենալ։ Եւ այս դրախտի օրերուն յիշատակը անմոռաց պահելու համար կը փափագին զաւակ մը, միութեան կապ մը ունենալ որ ամրապնդէ իրենց երկուքին սէրը։

Ուխտը կ'ընդունուի, զաւակը կը ծնի, կը մեծնայ, կը դաստիարակուի անբացատրելի զոհողութիւններով և ծնողքը ազատ շունչ կ'առնէ այլ եւս, կարծելով թէ վերջակէտը դրած է համբերութեան ու անձկութեան, քանի որ չափահաս եղած է տղան և վաղը միւս օր գործ մը կը գտնէ։

Որչափ սխալ. ճիշդ այս շրջանին է որ կ'սկսի սիրտ մաշուքներու ամէնէն մեծը։ Ուր գտնել, որո՞ւ վստահիլ դպրոցէն նոր շրջանաւարտ ելած, տասնըհինգ տասնըվեց տարեկան պատանի մը։ Ամէն կողմէ վտանգ կ'սպառնայ տղուն գլխուն, մէկը կ'ուզէ ձրիաբար աշխատցընել զայն, առտուընէ մինչեւ իրիկուն տաժանելի աշխատութիւններու ենթարկելով, ուրիշ մէկը հայհոյիչ, գինեմոլ, անբարոյ է, կարելի չէ տղայ վստահիլ անոր. ա'ս վարպետը նախանձոտ է, բան չի սորվեցներ աշկերտին, ան վաճառականը չարագործ է, չըլլայ որ տղան վարակուի և դեռ այս կարգի հարիւրաւոր անտեղութիւններ, որոնք մտածել կուտան չափահաս զաւակ ունեցող ծնողներուն։

Ասոնք բաղդատաբար վիշտերու թեթեւներն են չափահասութեան շրջանը թեւակոխողներուն, անդին աւելի արգահատելիները կան։ Տարիներէ ի վեր կէս կուշտ կէս անօթի աշխատած, տքնած, տառապած, ուսում հմտութիւն ստացած երիտասարդներ կան որ ամէն կողմէ յուսահատ, անճրկած մնացած են թէ, ինչպէս ապրին ու ապրեցընեն իրենց ծնողներն ու սպասողները։

Գործը չտկողները, հարստութիւնով ուռճացածները արհամարհանքով կը նային այս դասակարգին վրայ, կը փափագին որ իրենց այնչափ ուսումովն ու հմտութիւնովը կարծիք չունենան նորահասները և անիմաստ քծինքներ, խաչագողական դերասանութիւններ ընեն իրենց առջեւ։ Պաշտօն, գործ չեն տար անոնց. թող քիչ մը քիթը ճզմուի կ'ըսեն։ Շատ անգամ իրենք մերժելէ ետք, պատճառ կ'ըլլան որ ուրիշներ ալ երես դարձնեն գործի սպարէզը նոր մտնող երիտասարդներէն։

Բարսեղ Շահպազի նամակը զոր հրատարակեցինք երէկ, կենդանի ապացոյց մ'է այս մեր ըսածներուն։ Ի՜նչ ընեն հիմա այս կարգի զարգացած նորահասները, ո՞ւր դիմեն, ինչպէս ճարեն իրենց ապրուստը, քանի որ անյաղթելի խոչընդոտներու կը հանդիպին հրապարակին վրայ։

Իրաւ է որ գործի տէր, բարեկեցիկ կամ հարուստ հայր մը ունենալ ու անոր լարուած գործին մէջ աշխատիլ՝ ամէնամեծ բարեբախտութիւն է պատանիի մը համար, բայց քանի՞ հատ կրնանք համրել այս կարգի բախտաւորներու թիւը։ Արդի դպրոցաւարտները մեծ մասամբ ինքնօգնութիւնով առաջանալու պատրաստուողներ են։ Իրենք են որ պիտի հիմնեն գործ մը, պիտի շինեն անուն մը, պիտի հոգան իրենց ծնողքը և այս ամէնը ընելէ ետք պիտի հարստանան ալ։

Գործ ունեցող անձնաւորութիւնները չե՞ն խղճար արդեօք այս տղոց վրայ. չե՞ն խորհիր որ իրենց զաւակներն ալ կրնան օր մը անոնց վիճակին ենթարկուիլ։ Ինչո՞ւ այնչափ խստութեամբ կը դատեն անփորձները, ո՞վ իր առաջին քայլերուն մէջ զերծ գտնուած չէ թերութենէ ու չքմեղանքէ։ Դպրոցէն մինչեւ շուկայ անհուն տարբերութիւն կայ ապրելու եղանակին մէջ, պատանի մը բնականաբար չի կրնար գիտնալ թէ, ինչպէս ներկայանալով հաճելի տպաւորութիւն մը կրնայ ներգործել ա'ս կամ ա'ն գործի մարդուն վրայ. արդ՝ անցողակի թերութեան մը համար որ մէկ քանի ամիսէն ինքնաբերաբար կը սրբագրուի, խղճի գո՞րծ է միթէ երես դարձնել յուսալից պատանիէ մը ու յուսահատական դժբախտութեան ենթարկել զայն։

Դրամ շահելու, ապրուստ ճարելու չափ ալ պատւոյ տեսակէտով անհրաժեշտ է գործը նորահասներու համար։ Պատանի մը իր թարմ հասակին մէջ ինչպէս դեգերի հոս ու հոն, ո՞ւր ըլլքտայ, սրճարանը կամ զբօսարանը մահացում ըսել է անոր համար բարոյական տեսակէտով, ո'ր կողմ ալ դառնայ, մոլութենէ մը վարակուելու վտանգը պատրաստ կը սպասէ իրեն. և քանի որ պատուաւոր զբաղում մը կը փնտռէ, ինչո՞ւ դռները կը գոցուին երեսին։

Ամէն օր սփռնակներով նուիրատուութիւններ կը կարդանք յանուն այս կամ այն հիւանդին, անկարին ու կարօտին, որոնք գորովագութ սրտերէ կը բղխին ընտանեկան վիշտեր ամոքելու համար. ասոնք համբուրելի զգացումներ, օրինակելի առաքինութիւններ են և պէտք է որ մշտնջենաւորուին։ Այս սովորական բարեգործութիւններէն զատ սակայն երիտասարդներուն գործ հայթայթելու վսեմ առաքինութիւնը կայ որ ապահովաբար կը գլէ կ'անցնի վաղանցիկ նպաստներու ամէնքն ալ, քանի որ երիտասարդի մը գործ հայթայթելով ընտանիքի մը վերականգնութեան սատարած կ'ըլլայ մարդ։

Գիտէ՞ք ո՞րչափ ծանր է անգործ մնալը զարգացած մէկու մը համար. հասարակ մարդ մը չէ ան, ծախքեր ունի, անհրաժեշտ ծախքեր, որոնք դրամի կը կարօտին։ Անիկայ մարմինին սնունդէն զատ, հոգիին սնունդին ալ կարօտը կը քաշէ, հացին, ապուրին չափ լրագիրին, գիրքին, թատրոնին ալ պէտք ունի։ Աղտոտ օձիքով, մաշած տափատով, գունատ ֆէսով չուզեր մէկու մը ներկայանալ։

Իրաւ քիչ մը հաց միայն կրծած է առտուն և դրամ չունի թէեւ գրպանը, բայց խելք ունի գլուխը, գաղափար ունի, չի կրնար կուռքի պէս լուռ մնալ. երբ խօսքին կարգը գայ, ուզէ չուզէ առաջ կը նետուի իր ալ կարծիքը յայտնելու որ ապահովաբար նուազ արժէքաւոր չէ խօսակիցներէն։

Ասոնց ամէնքը սակայն որոնք առաւելութիւններ են երիտասարդին տեսակէտով, արհամարհելի կը դարձնեն զինք և պատճառ կը դառնան որ անգործ ու անզբաղ մնացնէ իր երիտասարդութեան վառ օրերը, որոնք այնչափ օգտակար կրնային ըլլալ թէ՛ հանրութեան և թէ՛ մանաւանդ իր անձին։

Անտեսուելիք թեթեւ խնդիր մը չէ դպրոցաւարտներու գործ հայթայթելու հարցը. այժմէութիւն ունեցող անհրաժեշտ պէտք մ'է, հանրութեան սրտին վրայ բացուած ընտանեկան վէրք մ'է, որուն պէտք է դարման տանիլ։

Եթէ այս կամ այն կարօտեալին առօրեայ վիշտը ամոքելու համար բարեգործական մարմիններ կը կազմուին. եթէ մուրալու տրամադրութիւն ունեցող կիներու և գործէ խուսափող ծոյլերու համար պատսպարաններ կը հիմնուին, եթէ Պատրիարքարանը Նպաստից Յանձնաժողովներու մէջ մտածութեան առարկայ կը դարձնէ կարօտներու վիճակը, ինչո՞ւ բոլորովին անտեսուի գործէ զուրկ նորերու այս դասակարգը՝ որ փոքրիկ օժանդակութեամբ մը պիտի կրնար փայլիլ ու կարօտներու նպաստելու չափ առաջանալ։

Ուշադրութեան արժանի կէտ մ'է աս, զոր պէտք չէ անտեսել։ Հարիւրաւոր ընտանիքներ ասանկ առաջնորդող ձեռքի մը կ'սպասեն վերականգնիլ կարողանալու համար։

Ուրախալի պարագայ մըն է որ մայրաքաղաքիս մէջ անուն ու հռչակ ունեցող պատուաւոր անձնաւորութիւններ կը յօժարին վարել Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցը. եթէ Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան մարմինին նման ուրիշ մարմին մը կազմուի նոյնչափ բարեսէր ու պատուաւոր անձնաւորութիւններէ, և այս մարմինը եթէ գոնէ շաբաթը անգամ մը խորհրդակցութեան առարկայ ընէ իրեն անգործներու գործ ճարելու խնդիրը, շատ մը յուսահատներ ու լքուածներ կրնան մխիթարուիլ հիմնապէս։

Մենք կը կարծենք որ ասիկա անուղղակի կերպով սատարել պիտի ըլլայ նաեւ Ազգ. Հիւանդանոցին՝ քանի որ հոն դիմողներու ստուարագոյն մասը անգործութեան, թշուառութեան երեսէն յուսահատելով ջլախտացողներ, հիւանդներ են։

ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՀԱՒԵՐԸ

[ՊԱՐԶ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ]

Երիկ կնիկ, վե՛ց հատ ալ զաւակ։

Ընտանիքին կազմութիւնը այս ութը թիւին մէջ կը խաղար, եթէ հաշուի չառնուէր այն էակն ալ՝ որ Անծանօթին ծրարէն պիտի քակուէր քիչ օրէն, ութը համրանքը ինին վերածելու համար։

«Եղանին տակուող», ինչպէս կը վրուցեն. բայց այդ բացատրութի՛ւնն ալ շատ էր, որակելու համար ատոնց նիւթականը՝ որ «ջուրը քաշած» բան մըն էր բոլորովին։

Կրակ մը մէկ քանի ժամուան մէջ ամբողջ թաղը սրբեց սկրդեց։ Անտուն մնացին։ Վարձքի տակ մտնալ, կարելի՞ բան էր. երբ առ դուռը բանային՝ ապրուստին դուռը գոցելու էին ան ատեն...։ Ու, հրդեհին մոխիրները դեռ չի պաղած, խենթ խելօք իրենց տնակը ունեցան անոնք, մէկ մարդաչափ, խեղճուկրակ ու խլխլիկ խրճիթ մը՝ որ իր ամբողջ շինուածանիւթը շուրջի աւերակներէն մուրացած էր։ Կիսափուլ պատեր մէյմէկ քիչ վառ 'ի վերուստ եղած էին, մահճակալներու և պատուհաններու երած, ծամկած երկաթները գործածուած էին իբր գերաններ առիքին, ու կարմիր կարմրած, ժանգոտ թիթեղներ խնամքով բացուած էին, հիւղակին ծածքը գլխարկելու համար։

Ամէնը աս չէր։ Իրիկուընները երիկը գործէն դարձին՝ տունն ի վեր իր սատիլը կը շարունակէր, փորելով, բրելով, կիրի ու մոխիրի ծեփերուն հետ կռուելով. յետոյ ատդիէն անդիէն քարեր կը շալկէր բնակարանին թերաւարտ մէկ մասը ամբողջացնելու և մանաւանդ պարտէզը որմափակելու համար։ Ամբողջ հոգը այդ պարտէզն էր։ Աստ մէկ ճոթը, փլած ծխնելոյզներու աղիւսանքովը հիւսուած, պզըլիկ, գետնի երես յարկ մը կը բարձրանար հիմայ։ Հաւնոցն էր։

Կարասիներնին կէսուակէս զէն եղեր էին կրակին գիշերը. ատոնց վրայ այնչափ չէին երուեր, որչափ երուեր էին՝ երբ հաւնոցէն աքլոր մը մոռցեր էին փախցնելու։

Հակառակ շուրջի ամայութեան, իրենց տունը առջի ոգեւորութիւնը սկսած էր պզտիկներուն լաց ու կծծովը որ ծիծաղի պոռթկումներու մէջէն կը յորդէր օրն ի բուն, այնո՛ւ որ կ'երթար ձուլուիլ պարտէզը ողջակիզող հաւերուն կռկռոցին հետ։

Բուներնուն արթնցային չարթնցային, պարտէզ կ'իջնային տղաքը, հօրերնուն ետեւէն, հաւերը հաւնոցէն արձկելու համար։ Հայրը ամէնուն ափին մէջ մէյմէկ քիչ գարի կը դնէր, ու սեմելո՛ւ էիք այն երանիկ վիճակը որուն կ'ենթարկուէին անոնք, երբ անօթի անասունները պուչերնին տատանելով ու վիզերնին սոնք, վեր վեր կը ցատկէին, իրենց նախաճաշի բաժինը ժամ առաջ կոկորդելու անձուկով։

Այս արարողութիւնը լմնալէն յետոյ տղաքը մօրերնուն վրայ կը վազէին ու ձեռքերնին մէյմէկ չոր հաց՝ նորէն պարտէզ կուգային։ Իրաքանչիւրը իրեն հացէն մաս մը կը զեղջէր, որպէսզի հաճոյքը վայելէր փշրանք ընելով հաւերուն կեր տալու և անոնց խայլիկ կռիւները դիտելու։ Իրենց էն աղուոր զբօսանքը ատոնք էին, կռուխումբ և հանգիստ մէջ թերեւս իրենցմէ՝ աւելի երջանիկ՝ այդ փետրաւոր անասունները։

Թուխսի Նաստ մայրը, վերը պառկած սննեակնին իրեն յատուկ տեղը ունէր, լուացքի ոստահեւս տափակ կողմի մը մէջ, ուր կակուղ չորեր համադասուէտ անկողին մը կը կազմէին, ծագերնին առնելու համար Ապիուափայլ Տիկին Հաւը, թեւերուն տակի հաւկիթներուն հետ։

Վառեակները երբ իրենց ձիւնի պէս ճերմակ, կլոր մնաւէնները կարելով լուս-աշխարհք գային, երիկ կնկան ուրախութիւնը ա՛լ չափ չունէր։ Իսկոյն մաքուր լաթ մը կը փռուէր սննեակին մէջտեղ. ափերու մէջ շոյուած, համբուրուած, հոտոտուած ձագուկները հոն կը ձգուէին, որոնք ճի՜ւ ճի՜ւ... իրենց առաջին քայլերը կ'սկսէին փորձել, մէկ կողմէն կոցելով խաշած ձուի պատառներ, մանր մանր ջարդուած, իրենց մամնօց-կտուցներուն չափովը։ Ու տղաքը սփռոցին շուրջը բոլորուած՝ ատոնց նախաճաշը կը դիտէին՝ որչափ սիրանօք, ա՜յնչափ ալ նախանձով, քանի որ յաճախ իրենց կը պակսէր այդ հաւկիթը։

Ինչո՞ւ։ Այս «Ինչու»ին «որովհետեւ»ը քիչ մը սխուր էր, իրաւ։ Պիտի ըսեմ։

Հարուստի տուներէ մանաւոր խնդրանք կ'ըլլար հօրերնուն՝ ամէն առտու թարմ հաւկիթ հայթայթելու իրենց հացցեղին։ Այնպէս, այն ձուերը զոր հասարակ հաւերը կ'ածէին՝ պէտք էին ծախուիլ. իսկ անոնք զոր ածող հաւերը փետրազարդ բաշխներ ունէին իրենց կատարներուն վրայ ու սիրուն, պչրոտ ծնրակապեր՝ սրունքներնուն շուրջ, կա՛մ Թուխսի կը յատկացուէին և կամ կը գնուէին հաւի սիրահարներէ, սուղուկրակ գիներով։

Ասիկա անհարկի յափշտակում մըն էր տղոց ստամոքսի իրաւունքին։ Խեղճերուն կերածը ի՞նչ էր իրաւցնէ. առտու իրիկուն ցամաք հաց, հազիւ երբեմն թաց կերակուր մը որ անպակ բան մը կ'ըլլար, իսկ միսը ամսէ ամիս կ'այցելէր իրենց տունը, քանակով խի՛ստ անշան։

Միւս կողմէ հաւերուն թիւը օր օրի կ'աւելնար։ Մորթուող չկար մէջերնուն. շատ շատ անո՛նք կ'իյնային դանակին բերանը՝ որոնք ածելու երկարատեւ առաքինութենէ մը զրկուած ըլլային այլեւս։ Ու տեսնելո՛ւ էր խնդութեան այն բացառիկ ճառագայթումը որ պզտիկներուն նայուածքին մէջ կը փողփողէր, երբ հաւերէն խորտիկ մը սեղան կը բերուէր։ Անմեղներու, պլլուածներու այդ հրճուանքին քով հօրը սրտմութիւնը փուշի պէս մօրը սիրտը կը խոցէր, երբ կնիկը կը դառնար ան՝ ցաւոտ ձայնով մը զուրցելու.

—Եազը՛ք... քէ՛ամէմէյի խափէ պէլքիմ տահա եումուրթլար բոր։

Բոլո՛րն ալ ածան էին, շնորհիւ իրենց պահուըտմներուն փութաջանութեան, որոնց մէջ մանաւանդ յոխորտ քալուածքով մը կ'երթեւեկէր հնդիկ աքաղաղ մը, հեղինակութեան լայն իրաւունք մը իր ուլունքի պէս կլոր ու մշտաբաց աչքերուն մէջ պահած. Երբ անդին, արեւծագին ու օրարձակին, աքլորները պատերուն կատարը թառած, վիզերնին վեր ու կտուցնին բաց՝ աղօթքի իրենց սուր կանչը բարձրացնէին, ատդին, հողերուն մէջ թաթխող իրենց տիկինները հաւկիթներնին ձգած կ'ըլլային արդէն. ու իրիկուան, աքլորներուն ձայնին հետ,—որ փոյթփոյթ «քը՛չ քը՛չ»ով մը կը սկսէր,— ամէնքը մէկ կարգ կարգ հաւնոցին կը փութային կռկռալով, կարկըչալով և լուրջ ու խռով նայուածքներ ձգելով դէպ ի երկինքը մթամած։

Տղաքը ատոնց անհամեմատ աճումը չունէին թէեւ, բայց երկուք և'ս աւելցած էր իրենց կէս երկվեցեակ թիւին վրայ։ Մարդկային բեղուն սերնդագործութիւն մը ահա, որ նիւթական և այլն մտածելու, բարակը փնտռելու տեղ՝ հարազատ ընդօրինակողը կ'ըլլար իր քիթին տակ ապրող այդ հաւերուն կեանքին։ Ուստի, երբ մէկ կողմէ հաւնոցը պզտիկ գալով հարկ կ'ըլլար աղիւսի շարքերը քրքրելու՝ տեղը աւելի մեծկակ մը հիւսելու համար, միւս կողմէ տունին կռնակէն մաս մը դէպ ի պարտէզ կ'երկնար։

Ասկէ զատ,—որպէս զի հանգիստ ընէին,—տղոցմէն երկուքը սկսեր էին դպրոց ղրկելու։ Դիտեցէք, չունեւոր ծնողքներ յաճախ այդպէս կը տրամաբանեն, զաւակնին դպրոց դնելը զանոնք ուսումնական տեսնելու խանդէն

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՔԱՍԻՄ 119

ԿՆՃՌՈՏ ՀԱՆԳՈՅՑ ՄԸ

ՎԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱ.

Սարգիսի մտահոգութիւնները հետզհետէ կը բազմապատկուէին։ Նորածինին նկատմամբ վճռական կարգադրութիւն մը ընել ստիպողական էր. բայց հիմա որ տարաբախտ քեռորդին մխիթարութիւն մը գտած էր, ինչպէս համարձակէր խնդրոյ առարկայ ընել անոր այնչափ պաշտած պէպէքը։

Տասնըհինգ օրէ ի վեր ամէն օր կը պատրաստուէր խօսակցութիւնը նորածինին վրայ դարձնելու և ամէն անգամ որ Մելինէի անոր նկատմամբ տածած գուրգուրանքը տեսնէր, քաջութիւնը կորսնցնելով կը վհատէր ու առանձնացած կ'արտասուէր դառնօրէն։

Քեռորդին սակայն բոլորովին անտեղեակ մօրեղբայրը խռովող մտատանջութենէն, օրը տասը անգամ պէպէքին քով կը հրաւիրէր զայն ու անոր դէմքին այս կամ այն մասը մատնանիշ ընելով հետեւութիւններ, նմանութիւններ կը հանէր։

Ծննդաբերութենէն երեք շաբաթ ետք Մելինէ կատարելապէս վերստացած էր առողջութիւնը. Նորածինը կարծես առողջութիւն, ոյժ, կորով ներշնչած էր մօրը որ հիմա սովորական ժամանակէն աւելի առողջ կ'զգար զինք։ Իրիկուն մը երբ պէպէքը քնացած էր, Սարգիս վարպետ դարձուածքով մը խօսակցութիւնը նորածինին վրայ կեդրոնացնելով.

—Իրաւ է որ աշխարհի ամէնէն երջանիկներն եղանք հիմա, ըսաւ, աս աղջիկը նախախնամութեան մէկ պարգեւը, բացառիկ հոգածութիւն է մեզ համար. իբրեւ միակ մխիթարութիւն, իբրեւ սիրուած զաւակ չէ որ թանկագին է անիկա. ուրիշ պաշտօն մը, առաւելութիւն մ'ալ ունի՝ որուն վրայ դուն չես անդրադառնար։

Մելինէ, որ սրտի անբացատրելի հրճուանքով կ'ունկնդրէր աղջկանը հասցէին շռայլուած այս գովեստները, մօրեղբօրը վերջի խօսքերուն նշանակութիւնը չկրնալով հասկնալ,

—Ի՞նչ պաշտօն մօրեղբայր, հարցուց։

—Հապա՛ զաւակս, պատասխանեց Սարգիս, այս մինի մինի աղջիկը անյաղթելի զէնք մ'է հօրդ Վրացի կնոջ ու անոր պարագաներուն դէմ։ Այն թշուառականները, չբաւականանալով կենդանութեան ժամանակ միայն հայրդ կողոպտել, մեռնելէ ետք ալ անոր միլիոններուն տիրանալու համար մանչ զաւակ մը մէջտեղ հանեցին, զոր կուրցած հօրդ ընդունել տուին իբր իր զաւակը. հետեւաբար հիմա Շարամովի ժառանգութեան կէսն ան մարդուն պիտի ըլլայ. կը մնար միւս կէսը՝ որ քու իրաւունքդ է։ Վատերը այն կէսն ալ շատ տեսան, որուն տիրանալու համար գիտես արդէն թէ ի՛նչ խուժդուժ փորձեր ըրին քեզ առեւանգելով կեանքդ աշխարհէ վերցնելու համար։ Փառք Աստուծոյ, անյաջող մնաց իրենց ձեռնարկը և մինչեւ վերջն ալ անյաջող պիտի մնայ, որչափ ատեն որ ապրի մօրեղբայրդ։

—Աստուծով շատ կ'ապրիս մօրեղբայր, ըսաւ Մելինէ և ես ալ քու հովանաւորութեանդ տակ կ'ուռճանամ։

—Աստուծոյ հովանաւորութիւնը ամենուս ալ վրայ ըլլայ. բայց խոհեմութիւնն ալ ձեռքէ ձգելու չի գար։ Հօրդ Վրացի կնոջ պարագաները ամէն օր հետապնդելու վրայ են մեր քայլերը և նոյն իսկ հոս մեր բնակարանին մէջ անցած դարձածներն ալ գիտեն գուցէ, և եթէ հիմա չեն գիտեր ետքը պիտի գիտնան որ, դուն աղջիկ զաւակ մըն ալ ունիս որ ուղղակի ժառանգորդ է Շարամովի հարստութեան և հետեւաբար հիմա իրենց դէմ մէկի տեղ երկու հակառակորդ ունին։

—Աստուծոյ պատուհասին գան անիրաւ վատերը մըլթաց Մելինէ, և պէպէքին քով գնաց, կարծես վախնալով որ վտանգ մը կը սպառնայ զաւկին։

—Հիմա տես աղջիկս, դուն մայր ըլլալէ առաջ խելահաս կին ես, աս վատերը յայտնի է որ ո՛և է ոճրագործութեան առջեւ չեն ընկրկիր և բնականաբար իրենց արծաթամոլութիւնը գոհացնելու և հօրդ հարստութիւնը ամբողջութեամբ ձեռք անցընելու համար ամէն ճիգ պիտի թափեն, երկու ժառանգորդներուն ալ գոյութիւնը աշխարհէ վերցնելու։

Մելինէ սարսռաց։

—Ամէն ատեն պէտք չէ փափկասիրտ ըլլայ մարդ, յարեց Սարգիս լրջութեամբ. մայր մը մանաւանդ շատ անգամ պէտք է առիւծի սիրտ կրէ զաւակին ապահովութեան համար, հետեւաբար փոխանակ յուզուելու, զգաստութեամբ ըսելիքներուս ուշադրութիւն ըրէ։

—Մի նախատպաշարեր զիս, մօրեղբայր, ըսաւ աղջիկը մարմրած ձայնով մը, կը զգամ որ ոյժս կը պակսի այդ սրտամորմոք խօսքերը մտիկ ընելու։

—Ես այնպէս չեմ ըմբռներ մեծ սրտութիւնը. կամ հասարակ կին ըլլալու, տան մէջ փակուելու, կարկտուք ընելու է կին մը՝ ողորմած հոգի մօրդ պէս, և կամ քեզի չափ ամէն բան սորվելէ ետք մայր ըլլալու պարտականութիւնները քաջութեամբ գործադրելու է։ Սիրտդ ամրացուր աղջիկս, միլիոններ ունեցողը զանոնք ձեռքէ չի հանելու, աչէկ պահելու ճամբաներն ալ սորվելու է, եթէ ոչ սպասուհիի մը պէս խորհելէ, ամէնէն թեթեւ բաներէն յուզուելէ ետք, ի՞նչ իրաւունքով անկէ աւելի ճոխ կեանք վարէ. հարստութիւն ունեցողը, միշտ ոսկիներուն ձանձրամտութեամբ ալ ցաւ, հոգ ունի։ Հիմա դուն ըսածս աղէկ մտիկ ըրէ, մեր թշնամիները երբ լսեն որ աղջիկ մը ունեցած ես, ամէն ճիգ պիտի թափեն, անոր կեանքը աշխարհէ վերցնելու համար։

Սարգիս որ այնչափ ատենէ ի վեր Մելինէի հետ կը բնակէր, ըսաւ այս ատրճան լրջութիւն ու խստութիւն չէր դրած խօսքերուն մէջ։ Թշուառ մայրը ապշութեամբ մտիկ կ'ընէր մօրեղբօրը խօսքերուն, որոնք սլաքի նման կը խոցոտէին սիրտը։ Սարգիսի համար ալ թէեւ մահացում էր ասանկ բացարձակ լեզու մը գործածելը, բայց ի՞նչ ընէր որ ծամծմելով խօսիլը պիտի չկրնար ազդել Մելինէի վրայ։

—Բան մը կայ լեզուիդ տակ, մօրեղբայր, հեկեկաց Մելինէ անձկութեամբ, գուցէ սխուր բան մը, ի՛նչ որ է, խօսէ, պիտի խղդուիմ յուզումէս։

—Մասնաւոր բան մը չկայ աղջիկս, ըսաւ Սարգիս Մելինէի յուզումէն վախնալով ու ձայնը մեղմելով, բայց արդարացի չե՞ս գտներ ենթադրութիւններս, ասոնք շատ բնական երեւոյթներ չե՞ն. հօրդ Վրացի կնոջ ազգականները կը քաշուի՞ն այս կարգի ոճիրներ գործելէ։

—Ա՜խ, ի՞նչ ըսեմ հօրս շարունակեց Մելինէ, ի՛նչ ըսեմ ան ոչխարամիտ մարդուն որ ասանկ գազաններու ճիրանը ձգեց թէ՛ ինքզինքը և թէ ամբողջ ընտանիքը։ Մենք ո՞ւր, ատանկ ոճրագործներու հետ ազգական ըլլալը ո՞ւր։

—Բան մը որ եղած է, ալ անօգուտ է անոր վրայ ողբալը։

(Շարունակելի)

չէ այնքան, որքան դիւրութիւնը ձեռքերնուն խաղցնելու, ցորեկները հանգիստ քնելու։

Աղքատին զաւակը ուշիմ կ՚ըլլայ, և ասիկա՝ հարիւրին հարիւր։ Իրենց աշխի քայլերէն ապացուցին ընդունակութիւնին, վարժապետնուն աչքը մտան երկու եղբայրներ, և, բնական է, քիչ մը ելան աչքէն ամէն անոնց որոնք իրենց հետ մէկ կարգ էին, հարուստի չփացած զաւկըներ։

Օր մը, մէկը այս վերջիններէն, — երբ ամէնքնին մէկ սեղանատուն իջած ցորեկուան ճաշը կ՚ընէին, — տապկած հաւի գիստ մը պատառաքաղին անցուցած՝ քովը նստողին ցուցնելու ձեւ մը կ՚ընէր, ծամածուռ ծիծաղ մը դէմքին վրայ։ Այդ քովինը անդրանիկն էր երկու եղբայրներուն։

— Ատ ալ չիքեար բանս ըլլայ, չըտեն՚ս... ձայնեց աղքատին տղան ղայրոյթի երկարով մը։

—Դուն առջեւի ցամաք հացդ կրծէ, յարեց քովինը, հաւուն գիստը ակռաներուն տակ աքցանելով։

—Կը տեսնա՚ս վաղը...,

Երբ իրիկուան տուն դարձաւ, մեծսիրտ տղան մօրը գիրկը ինկած՝ պատմեց դպրոցին դէպքը, և, գլուխը խոնարհած, շուրթերը դէպ ի վեր, անոր ճիտին՝ երկար, բոցաշուրթն պագ մը դրոշմելով աղաչեց որ համոզէ հայրիկը հաւ մը մորթելու, նոյն իսկ ա՛ն գիշերը, յաջորդ օրուան ցորեկի ճաշը անո՛վ ընելու համար։

—Ջես գիտեր, մայրիկ, ինտո՞ր գէշ եղայ... անոր հասկցունե՛մ պիտի աղքատ չըլլալնիս...

Ու թարթիչները խոնաւ՝ ճակատը կրկնցուց մօրկանը կուրծքին։ Հայրը անողոք եղաւ ամէն աղերսի։ Վշտահար տղու մը հոգեկան այդ վիճակին կրնա՞ր զօրել թափանցելու իր բիրտ ուղեղը. ուստի հայհոյանք մը կպակին տակ ծամելով, յարեց.

—Մութե՞լ մի՛... խելուըննո՞ւդ եկաւ...։

Մնարը՝ որուն վրայ համգչեցուցած էր սիրտէն խոցոտ տղան իր գլխիկը՝ թափ թաց էր մինչեւ կէս գիշեր։ Քունին մէջ քանի մը հեղ ընդոստ թօթվըւեցաւ երազէ մը՝ ուր նորէն դէմ յանդիման կուգար գայրատան չտես ընկերոջը և կոպիտ, անողայ հօրը։

...Առտուն լուսցաւ։

Հաւնոցէն ո՛չ մէկ աքլոր ճչեց բայց, և ո՛չ մէկ հաւ մը կըկռաց։

Գիշերը կուզ մը եկեր՝ ամէ՛նքը մէկ խողդեր ձգեր էր։

ԹԷՈԴԻԿ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԷՏՈՒԱՐՏ Է. ԵՒ Մ. ԼՈՒՊԷ. — Անգլիոյ Թագաւորը հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Մ. Լուպէի։—«Ֆրանսական հողէն մեկնելէ առաջ կը փափաքիմ անգամ մը եւս ջերմագինս շնորհակալ ըլլալ Ձեզ այն բարեկամական ընդունելութեան համար, զոր դուք, ձեր կառավարութիւնը և ժողովուրդը շնորհեցին ինձ Ֆրանսայի մէջ և Բարիզ իմ բնակութեանս միջոցին, որուն յիշատակը երբեք պիտի չջնջուի իմ յիշողութենէս։»

*** Բչ. կէս օրէն առաջ Շէրպուրի նաւահանգիստը ժամանեց անգլիական նաւախումբը, որ պիտի ուղեկցէր Անգլիոյ Թագաւորին։ Նաւախումբը կը բաղկանար հինգ գեղեցիկ զրահաւորներէ, որոնք նաւահանգիստէն դուրս խարիսխ նետեցին։ Իսկոյն արձակեցին կանոնական ողջոյնները, որոնց պատասխանեցին Ֆրանսայի հիւսիսային նաւախումբին զրահաւորները և ցամաքին բերդերը։ Երկու նաւախումբերու հրամատարներուն միջեւ այցելութիւններ փոխանակուեցան։ Քաղաքին համար տօնի օր մըն էր։

*** Թագաւորը անգլիացի ծովակալի համազգեստով, կամաց կամաց վար իջաւ կայարանին սանդուխներէն։ Սրահ երթալով դարձաւ Նախագահին կողմը և իր ձեռքը անոր երկարելով, շնորհակալութիւն յայտնեց բարձր ձայնով որ կը լսուէր բոլոր ներկաներէն։ Ն. Վեհափառութիւն յայտարարեց թէ երբեք պիտի չմոռնայ իրեն եղած աքանչելի ընդունելութիւնը։ Ուրախ է որ նոր պատեհութիւն մը եւս ունեցաւ հիանալու Ֆրանսայի քաջարի բանակին վրայ։ Հանրապետութեան Նախագահը շնորհակալութիւն յայտնեց Թագաւորին իր սիրալիր խօսքերուն համար։ Թագաւորը ձեռք թօթուեց Տեքասոյին և Երեսփ. Ժողովին նախագահներուն՝ Մ. Ֆալիէռի և Մ. Պուռժուայի, վարչապետ Մ. Քօմպի, արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէի, պատերազմական նախարար զօրավար Անտրէի և Ելիզէի արարողապետ Մ. Մօլառի հետ։ Բոլոր ներկաները գլխաբաց էին։ Թագաւորը Հանրապետական Անձնապահ զօրքերուն դրօշին կողմը դառնալով, ողջունեց զայն յարգանքով։ Յետոյ մտաւ իր սրահ-վակոնը, որուն դրան առջեւ ոտքի վրայ մնաց։ Սըր Էտմընտ Մոնսըն, ծովակալ Ֆուրնիէ, զօրավար Տըլաքռուա և հրամատար Շալօ, որոնք մինչեւ Շէրպուր Թագաւորին պիտի ընկերանային, Հանրապետութեան նախագահէն հրաժեշտ առնելով կառախումբը մտան։ Նոյն կառախումբով պիտի երթային երկաթուղիի ընկերութեան երկու տնօրէնները և ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։ Երբ Թագաւորն ու Նախագահը վերջին անգամ ըլլալով ողջոյններ փոխանակեցին, կառախումբը սկսաւ շարժիլ կամաց կամաց, և անմիջապէս անյայտ եղաւ առաջին փապուղիին տակ մտնելով, Էնվալիտի կայարանէն։ Հաւիւ Մ. Լուպէ Ելիզէի պալատը վերադարձած էր, որոտագոչ փոթորիկ մը, հեղեղանման անձրեւի և կարկուտի մը հետ պոռթկաց ամբողջ Բարիզի վրայ, և ցրուեց բոլոր հանդիսատեսները։

*** Էտուարտ Թագաւոր իր երիտասարդական օրերուն յաճախ Շէրպուրի ցամաքը ելած էր իր ծնողաց հետ, մանաւանդ 1858ին, երբ զինուորական նաւահանգստին Նաբոլէոն Թումբը բացուեցաւ ի ներկայութեան Նաբոլէոն կայսեր, Էօժէնի կայսրուհիին, ու հանգուցեալ Վիքթորիա Թագուհիին։ Հետեւաբար Ն. Վեհափառութիւն ամէն կերպով կը ճանչնար Շէրպուր քաղաքը, և քաղաքացիք ցնծութեամբ տօնեցին անոր անցքը, յիշելով Վիքթորիա Թագուհիին յաճախակի այցելութիւնները։ Շէրպուր կը նմանէր այն օրը Բարիզի փողոցներուն։ Բիւրաւորներ նաւահանգիստ թափած էին։ Արքայական կառախումբը ճիշդ ժամանակին հասաւ Շէրպուր, Ն. Վեհափառութիւն ճամբան ճաշեց։ Զինուորական պատիւներ տրուեցան, մինչ 101 թնդանօթներու ողջոյնները կը գոռային, և բոլոր անգլիական և ֆրանսական մարտանաւերը դրօշազարդուած էին։ Թագաւորը կեցած էր վերջինթեր վակոնին վրայ։ Շարժական սանդուխէն վար իջաւ, և ձեռք թօթուեց քաղաքին կառավարիչին և ներկայ պաշտօնատարներուն հետ։ Մինչ Ն. Վեհափառութիւնը դէպ ի ընդունելութեան սրահը կ՚երթար, ծովային հետեւակազօրքերուն երաժշտախումբը կը նուագէր «Աստուած պահէ՝ Թագաւորը»։ Էտուարտ Է. ողջունեց ֆրանսական դրօշը, ու պաշտօնատարները կարգաւ գալով խոնարհեցան Ն. Վեհափառութեան առջեւ։ Արարողութիւնը շատ կարճ տեւեց։ Թագաւորը շատ զգացուած էր իր սիրեցեալ մօր յիշատակին եղած ակնարկութիւններէն, և խնդութիւն յայտնեց Ֆրանսա գալուն վրայ, որուն հիւրասէր ափունքներէն ցաւով կը մեկնէր։ Ժամանակը եկած էր որ Էտուարտ Է մեկնի ֆրանսական հողէն, եթէ ոչ՝ ֆրանսական ջուրերէն։ Անձրեւը հեղեղի պէս տեղալ սկսաւ։ Թագաւորին անձնական շոգեմակոյկը, վրան պատսպարուած, կը սպասէր քարափին քարէ սանդուխին ստորոտը, բայց Ն. Վեհափառութիւն, իբրեւ պատիւ Ֆրանսական Նաւատորմին, խնդրեց որ ֆրանսական նաւային զինուորներուն կողմէ տարուի իր զբօսանաւը։ Իսկոյն Ն. Վեհափառութեան տրամադրութեան տակ դրուեցաւ Շէրպուրի ծովային վերատեսուչին շոգեմակոյկը։ Անձրեւը բնաւ չէր դադրեր, և ընդունելութեան սրահէն մինչեւ քարափը տարածուող 50 մետր միջոցը արագ արագ կտրուեցաւ։ Թագաւորը կ՚ողջունէր ներկայ պաշտօնատարները, որոնք սանդուխին վրայ կեցած էին անձրեւին տակ։ Հակառակ տեղատարափին, Էտուարտ Թագաւոր երբեք վանց չըրաւ ո և է պատուասիրական ողջոյն, երբ բոլոր ֆրանսական մարտանաւերուն մէջէն և կայմերուն վրայէն, նաւազները կը թնդացնէին կեցցէներ։ Թագաւորը առաջուընէ որոշած էր բոլոր ֆրանսական մարտանաւերու շուրջը դառնալ, բայց անկարելի կ՚ըլլար անձրեւը, և հարկ եղաւ որ Ն. Վեհափառութիւն կարելի եղածին չափ շուտ մտնէ իր զբօսանաւը։

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ. ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ. — Ի պատիւ Գերման կայսեր, Բչ. օր զօրահանդէս մը կատարուեցաւ, որուն մասնակցեցան Էտուարտ Թագաւորին առջեւէն անցնող զինուորները։ Միակ տարբերութիւնն էր սեղի տարբերութիւնը։ Անձրեւին պատճառաւ ջուր կոխած ըլլալով զինարանին մեծ հրապարակը, հարկ եղաւ ուրիշ յարմար վայր մը ընտրել։ Տողանցութիւնը հիանալի էր, և կայսրը իր գոհունակութիւնը յայտնեց Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորին և պատերազմական նախարարին։ Զօրահանդէսէն վերջ կայսրը ճաշեց գերման դեսպանատան մէջ, և կէս օրէ վերջ այցելեց քաղաքին գլխաւոր յիշատակարանները։ Երեկոյին ներկայ եղաւ Կուիրինալի մէջ զինուորական հացկերոյթին։ Թագաւորին և կայսեր միջեւ փոխանակուած բաժակաճառերը շատ լաւ տպաւորութիւն ըրին Հռոմ քաղաքին շրջանակներուն մէջ։ Հաստատութիւն մը կը նկատուի Երրեակ Զինակցութեան գոյութիւնը, և բոլոր թերթերը այս մտքով կը խօսին։

*** Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին նախագահ Սինեօր Պիանքարի ոտք ելնելով ըսաւ.—«Երեսփ. Ժողովը արդէն տեղեկ է Վիքթոր Էմմանուէլ Գ. Թագաւորին և Վիլհէլմ Բ. կայսեր միջեւ երէկ փոխանակուած բաժակաճառերուն, և մեծ գոհունակութեամբ ընդունեց զանոնք։ Սակայն հաճելի պարտաւորութիւն մը կը համարիմ իմացնել Ժողովին թէ պատիւ ունեցայ Թագաւորին կողմէ ներկայացուելու կայսեր, որուն հաղորդեցի Երեսփ. Ժողովին յարգալից մեծարանքները։ Կայսրը հաճելի պարտաւորութիւն մը յանձնեց ինձ Երեսփ. Ժողովին հաղորդելու իր անունով իր զգացումները։» Մեծ ծափերով ընդունուեցաւ Սինեօր Պիանքարիի յայտարարութիւնը, որուն բոլոր երեսփոխանները յոտնկայս մտիկ ըրին։

*** Գերման թերթերը լեցուն են կայսեր Հռոմի մէջ ընդունելութեան երկար մանրամասնութիւններով։ Բոլոր կաթոլիկները շատ գոհ են Վիլհէլմ կայսեր Վատիկան այցելութենէն։ Գերման վարչապետ Պիւլով կոմս յաճախակի խորհրդակցութիւններ ունեցաւ Իտալիոյ վարչապետին և արտաքին գործոց նախարարին հետ առեւտրական նոր պայմանագրութիւններու կնքման համար, և երկու վեհապետներուն բաժակաճառերուն մէջ յայտնուած զգացումները կը ցուցնեն թէ բանակցութիւնները մօտաւոր ապագայի մը մէջ յաջողակ հետեւութեան մը պիտի յանգին։ Աւստրիական թերթերը գիտել կուտան թէ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորին և Վիլհէլմ կայսեր միջեւ փոխանակուած բաժակաճառերուն մէջ երբեք ակնարկութիւն չեղաւ ո՛չ Երրեակ Զինակցութեան և ոչ երկու վեհապետներուն աւստրեւմանաւ զինակցին։

ՊԱՊԸ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ. — Վիեննական թերթերը կ՚ըսեն թէ Պապը Անգլիոյ Թագաւորին հետ տեսակցութեան միջոցին անոր յանձներ է յիշատակագիր մը, որ կը պարունակէ Վատիկանի բաղձանքները ի մասին քանի մը աւկախ խնդիրներու Անգլիոյ կաթոլիկներու շահերուն նկատմամբ։ Պապը շնորհակալութիւն յայտներ է Թագաւորին այն կրօնական ազատութեան համար զոր կաթոլիկները կը վայելեն, Անգլիոյ և բրիտանական գաղթականութիւններուն մէջ։ Լէոն ԺԳ. յիշեր է նաեւ իր բնակութիւնը Լոնտոնի մէջ 1846ին, և իր ներկայանալը Վիքթորիա Թագուհիին։ Էտուարտ Թագաւոր եւս յիշեր է իր այցելութիւնները Հռոմի մէջ 1859ին և 1869ին։ Երկու մեծանուն անձնաւորութիւններուն շատ մտերմական խօսակցութիւնը լաւ տպաւորութիւն ըրեր է երկու կողմին վրայ ալ։

ՌՈՒՍԻԱ Ն. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ. — Ռուս կառավարութիւնը կ՚սպասէ Բէքինի ռուս դեսպան Մ. Լէսարի Բեդերսպուրկ հասնելուն։ Մ. Լէսար Եւրոպայի մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ այս պահուս Բեդերսպուրկ կ՚ուղեւորի, և իր կառավարութենէն նոր հրահանգներ պիտի ստանայ Մանչուրիոյ բանակցութիւններուն մասին և անմիջապէս Բէքին պիտի դառնայ։ Բէքինի ռուս գործակատար Մ. Բլանքօն եւս պաշտօնական յայտարարութեամբ մը կը հերքէ Ռուսիոյ վերագրուած բոլոր նպատակները Մանչուրիոյ և չինական խնդրին առթիւ։ Բայց իր հրատարակած յայտարարութենէն իսկ կ՚երեւի թէ Ռուսիա ինչ ինչ նոր պահանջումներ ըրած է։ Ցայտարարութեան ձեւը երկդիմի է, և թէև մանչուրիական նոր նաւահանգիստներու օտար վաճառականութեան առջեւ բացումը չարգիլեր, ինչպէս նաեւ նոր հիւպատոսներու անուանումը, սակայն երկուքն ալ կ՚արգիլէ առանց Ռուսիոյ հաւանութեան։ Ցայտարարութիւնը անորոշ բառերով կը խօսի նաեւ այն կէտին վրայ թէ Ռուսիոյ շահերը միւս Տէրութիւններուն շահերէն գերազանց են հիւսիսային Զինաստանի մէջ, և թէ հիւսիսի գաւառներուն մէջ միմիայն Ռուս պաշտօնատարներ պիտի գործածուին, եթէ Զինացիք պէտք տեսնեն օտարահպատակներուն ծառայութեան։ Ռուս թերթերը կ՚ըսեն թէ Մանչուրիոյ մասին վերջերս եղած տարաձայնութիւններուն աղբիւրը Անգլիոյ և Ճաբոնի մէջ պէտք է փնտռել։ Կ՚ըսեն թէ Ռուսիոյ քաղաքականութեան առջեւ կանխաւ արգելք յարուցանելու համար Զինաստանի մէջ, այդ երկու Տէրութիւնները նպատակներ կը վերագրեն Ռուսիոյ։ Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, Մանչուրիոյ խնդիրը և Ռուսներուն այդ գաւառին նկատմամբ ծրագիրը դեռ շատ ջուր կը վերցնէ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.—Ռուս մամուլը կը պահանջէ որ կարելի եղածին չափ շուտ մինչեւ Թէհրան տարուի անդրկասպեան երկաթուղին, և ուրիշ գիծ մըն ալ այդ մայրաքաղաքէն երկարի, մինչեւ Պէնտէրաբաս, պարսիկ ծովեզերքին վրայ։ Սակարանի Թերթը և Նովոյէ Վրէմիա, այդ գիծին շինութեան աչխատութիւնները սկսելու հարկին վրայ պնդելով, կ՚ըսեն թէ Ասխապատ և Թէհրանի միջեւ հաստուածը կրնայ աւարտիլ երեք տարիէն և հինգ տարիէն ալ ամբողջ գիծը մինչեւ Պէնտէրաբաս։ Ասխապատի և Մէշտի միջեւ հեռաւորութիւնը 170 անգլիական մղոն է, և շինութեան հողային դժուարութիւնները կան միայն 20 մղոն ճամբու մը վրայ Խօրասանի մէջ։ Բացի այս հաստուածէն, որ 30 վերստ է, և մէն մի վերստ 45,000 րուպլի ծախքով կրնայ ըլլալ, գիծը կրնայ շինուիլ միջին հաշուով 14,000 րուպլի ծախքով մէն մի վերստի համար, սրով Ասխապատ-Մէշտ ամբողջ գծին համար 11 միլիոն ռուպլի ծախք պիտի ըլլայ։ Այս գումարը համեմատաբար աննշան է, բայց Ռուսիոյ արդի ելեւմտական վիճակին նայելով անկարեւոր չէ։ Սակայն դրամական նկատումներ պէտք չէ արգելք ըլլան այս գծին շինութեան, եթէ կառավարութիւնը համոզուած է որ առավ կարելի է առեւտրական ուղղակի յարաբերութիւններ ունենալ պարսիկ ծովեզերքին հետ։

ԻՌԼԱՆՏԱՅԻ ՀՈՂԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ Իռլանտայի հողային օրէնագծի երկրորդ ընթերցման առթիւ Մր. Րէտմընտ յայտարարեց թէ հակառակ իր ինչ ինչ թերութիւններուն օրէնագիծը մեծ յառաջդիմութիւն մը կը ցուցնէ իր նախորդներուն վրայ։ Դեռ առաջին անգամն է որ իռլանտական ժողովուրդին կը ներկայացուի լրջօրէն հողային օրէնագիծ մը, որ կը բառնայ այդ երկրին հողատէր և մշակ դասակարգերուն միջին դարերէ ի վեր գոյութիւն ունեցող դժուարութիւններուն մեծ մասը, հողային վէճերուն վախճան կուտայ, և ընկերային խաղաղութեան լայն հիմերը կը հաստատէ Իռլանտայի մէջ։ Ատենախօսը յայտարարեց թէ կերպով մը յաջողած են այս ջանքերը զոր անգլիական պետական մարդիկ րրին հարիւր տարիէ ի վեր Իռլանտայի հողային խնդիրը լուծելու, և վերջ ի վերջոյ Իռլանտայի մշակներուն յանձնելու հողի անհրաժեշտ մասերը, և այսպէս Իռլանտան վերածելու բարգաւաճ երկրի մը։ Իսկ օրէնագծին թերութիւններն են, ըսաւ, հետեւեալ կէտերը.—Մշակին կողմէ վճարուելիք հողային գինը չափազանց նշանակուած է, կարգ մը մշակներ դուրս ձգուած են, անտես առնուած են մշակներուն այժմէն իսկ ունեցած կարգ մը իրաւունքները, ուրիշ վարչային խնդիրներ ալ նկատի առնուելու արժանի են։ Մր. Րէտմընտ կ՚առաջարկէ որ հողին գինը որոշուի ուղղակի հողատիրոջ և մշակին միջեւ սակարկութեամբ, և օրէնագծին մէջ նշանակուած չափերը մէկ կողմ ձգուին։ Մր. Րէտմընտ դիտողութիւն ըրաւ որ Գնման վարչային Ցանձնաժողովին անդամ նշանակուած է Մր. Րէնչ, որուն ընտրութեան դէմ առարկութիւններ ունին թէ՛ հողատէրները և թէ մշակները։ Ի վերջոյ Իռլանտացի ազգայնական երեսփոխանը խնդրեց որ կառավարութիւնը նկատի առնէ այս կէտերը, և գոհացնէ Իռլանտայի բոլոր հողատէր և մշակ դասակարգերը. քանի որ Իռլանտայի մէջ երկու դասակարգերուն կողմէն եւս գոհունակութեամբ ընդունուած է օրէնագիծը, պէտք չէ փախցնել այս աքանչելի առիթը, միանգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար իռլանտական հողային խնդրին։ Խօսեցան նաեւ վարչապետ Մր. Պալֆուր և ընդդիմադիր կուսակցապետ Սըր Հ. Ք. Պէննըրմէն, երկուքն ալ ջատագովեցին փոխադարձաբար Պահպանողական և Ազատական կուսակցութիւններուն ծրագիրները այդ հողային խնդրին համար, հինգ օրերը յիշեցին, պարսաւեցին, գովեցին, և ի վերջոյ երկրորդ ընթերցման վիճաբանութիւնը ձգուեցաւ երկրորդ օրուան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 7 Մայիս.—Պատժական դատարանը 25ական ֆր. տուգանքի դատապարտեց տասներեք Քաբուչինները, կրօնական միաբանութեանց օրէնքին անսաստած ըլլալնուն համար։

ՏՈՆԱՈՒՇԻՆԿԷՆ.—Վիլհէլմ կայսրը հոս ժամանեց և ընդունուեցաւ Ֆուրսթէնպէրկի իշխանէն և իշխանուհեանց կողմէ։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ լրագիրներէն շատերը կ՚ըսեն թէ այն եղանակը, որով Վիլհէլմ կայսրը Վատիկան այցելեց, աննպաստ տպաւորութիւն մը ըրած է Իտալիոյ արքունիքին մէջ։

—Քաղաքական շրջանակներուն մէջ տիրող ընդհանուր կարծիքը այն է թէ Վիլհէլմ կայսեր ուղեւորութեան քաղաքական արդիւնքը բոլորովին բացասական է։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Աքուպչինայի յառաջիկայ ընտրութեանց արդիւնքը պահպանողաբար նպաստաւոր պիտի ըլլայ՝ հիմա իշխանութեան վրայ գտնուող կուսակցութեան։

ԲԷՇՏԱ.— Կոմս Աբոնիի բացակայ ըլլալով, դեր-ատենապետ Մ. Տանիէլ չկրցաւ գալել Երեսփ. Ժողովին մէջ ծագած մեծ ժխորը։ Նիստը փակուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Գանձային Նախարարութիւնը հրատարակեց Թրանսվալի պատերազմին ծախքերուն վերաբերեալ պաշտօնագիրները։ Ամբողջ գումարն է 211 միլիոն անգլ. ոսկի։

ԲԵՏԸՐՍՊՈՒՐԿ. — Կը հաստատուի այն լուրը թէ Միխայիլ Ալեքսանտրովիչ մեծ դուքսը պիտի ամուսնանայ Քոննոթի դուքսին (Անգլիոյ Թագաւորին եղբօր) աղջկանը հետ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Երեսփ. Ժողովը կառավարութեան կողմէ ներկայացուած ծրագիր մը քուէարկեց՝ ի մասին Թրանսվալի համար 30 միլիոն անգլ. ոսկիի փոխառութեան մը։

ԲԱՐԻԶ.— Անհիմն է այն լուրը թէ Կրանտ-Շարթրէօզի մէջ տրաբիստներու հրամանատարութիւնը վարող հարիւրապետը և տեղակալը իրենց հրաժարականը տուած են։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Երկու ուսուցիչներ մէկը Մայրաքաղաքէս և միւսը Տրապիզոնէն, յայտնելով թէ քանի տարիներէ ի վեր կը պաշտօնավարեն զանազան ճիւղերու դասախօսութեամբ՝ կը խնդրէին իրենց վկայականներուն աստիճանին բարձրացումը։ Խորհուրդը նկատելով որ տարիներու ընթացքը ուսուցչի մը ուսումնական կարողութիւնը բարձրացնելու չկրնար ծառայել և ըստ օրէնի այդ պարագան կրնայ քննութիւնէ մը խօքը որոշուիլ և ճշդուիլ, չկրցաւ գոհացում տալ տեղի ունեցած խնդրանքներուն։

2. Պայազիտի Առաջ. տեղապահ Տ. Էմմանուէլ Վրդ. Պալեան, Ս. Պատրիարք Հօր ուղղած ընդարձակ տեղեկագրով մը, տեղեկութիւններ կուտար վիճակին ազգային վարժարանաց վրայօք և կը խնդրէր օգնել նիւթապէս ինչպէս նաեւ գրքեր ղրկել։ Խորհուրդը կարդաց այս տեղեկագիրը և գնահատելի դատելով Տ. Էմմանուէլ Վրդ.ի ջանքերը արժան դատեց առաջարկել Ս. Պատրիարք Հօր որ եթէ կարելիութիւն կայ, ըստ խնդրանաց յիշեալ Վրդ. ին պէտք եղածը ի գործ դրուի։

3. Զօրլուչէն տեղւոյն Ս. Գէորգեան վարժարանին տեսուչը գրով մը տեղեկութիւններ կուտար նոյն վարժարանին ուսումնական և ելեւմտական վիճակին նկատմամբ։ Խորհուրդը զայն կարդալէ յետոյ արժան դատեց, նոյն վարժարանը ղրկել խնդրած կանոնագիրը և հրահանգները։

4. Պլէճիկի առաջ. փոխանորդ Տ. Գրիգորիս Վրդ. Պալաքեան գրով մը կը վկայէր տեղւոյն ազգ. վարժարանին ուսուցիչներէն Սիրական էֆ. Պօյաճեանի ուսուցչական ձեռնհասութիւնը և միանգամայն ուղարկելով այդ մասին անոր ձեռքը գտնուած վկայագրերուն պատճէնները, կը խնդրէր օգնական ուսուցչի վկայական մը։ Խորհուրդը ուշադրութեան առնելով նոյն գիրերը արժան դատեց ուսուցչական հարցաքննութեանց հրահանգին 25 և 26 յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն տալ խնդրուած վկայականը։ Խորհուրդը ատենըմէ դատ զբաղեցաւ Վանայ Երամեան և Հայկազեան վարժարաններու վերաբերեալ խնդիրներով և տնօրինեց կարեւորը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Ակնայ Տնտեսական Խորհուրդը, Զմիւռնիոյ Սէօքէ քաղաքին Սարը Բէմէր գիւղին մօտ Թիւլաէ կոչուած տեղը գտնուող արտ մը, որ Ակնայ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ սեփականութիւնն է, խնդիրը ներկայելով իր բացատրական տեղեկագրովը տնօրինութիւն խնդրած էր։ Խորհուրդը նկատողութեան առնելով նոյն տեղեկագիրը, հարկ դատեց նախապէս լսել Գորեան Ցակոբ էֆ.ի տեղեկութիւնները խնդրոյն նկատմամբ, որոյ մօտէն գիտակ ներկայացուած էր յիշեալ էֆէնտին, և ըստ այնմ տնօրինել կարեւորը։

2. Օրթագիւղի Թաղական խորհուրդը գրով մը հաղորդած էր Թաղեցւոց ոմանց դիտողագրերն իր նախորդի մատակարարութեանց հաշուոց մասին։ Խորհուրդը յանձնեց կեդր. համարակալին, նոյն հաշուոց քննութեան առթիւ նկատողութեան առնելու համար այդ դիտողագրերն ալ։

3. Գասըմ փաշայի Թաղ. Խորհուրդը իր նախորդին տասը ամսուան մատակարարութեան հաշիւները ղրկած էր քննելու համար։ Խորհուրդը յանձնեց նոյն հաշիւները կեդր. համարակալին ի նախաքննութիւն և ի տեղեկագրութիւն։

4. Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը հաղորդած էր ցուցակը եկեղեցւոյ մնացկին պարտուց և պահանջից և խնդրած էր անոնց մէջէն անդաւանելի պահանջներն, անվճարելի պարտուց հետ հաշուեկցութեամբ փակել, ըստ այնմ իր հաշիւները պատրաստելու համար։ Խորհուրդը որոշեց այս մասին հարկ եղած կանոնական քննութիւնը կատարել և ըստ արդեանց տնօրինել կարեւորը։

5. Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ մէկ յայտագրոյն վրայ, Սիսեան Մինաս էֆ.ն կոչուեցաւ հաւաքչութեան պաշտօնին ազգ. տուրքերու Բերայի Թաղին համար և որոշուեցաւ լրացնել հարկ եղած կանոնական ձեւակերպութիւնները։

6. Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդի մէկ նորագոյն գրոյն վրայ, որ կը վերաբերէր եկեղեցւոյն սեփական վեց կալուածոց վաճառման առաջարկութեան. Խորհուրդը հարկ դատեց տեղական քննութեամբ մը ստուգել այդ կալուածներուն վիճակը և ուրիշ հանգամանքները և ըստ այնմ պաշտօն յանձնեց անշարժատան դիւանի տեսուչ Սեպուհ էֆ. Բլատեանի, կատարել որոշուած քննութիւնը և արդիւնքը յայտագրել Խորհրդոյ՝ կարեւորը տնօրինելու համար։

7. Սամաթիոյ Աղքատախնամին վերաբերեալ մէկ գումարին համար Թաղ. Խորհրդին կողմէ մատուցուած յայտագիրը կարդացուելով և միանգամայն նոյն խորհրդին կողմէ ներկայացող անդամի մը տեղեկութիւնները լսուելով այս մասին, որոշուեցաւ Խորհրդի յաջորդ նստին հրաւիրել Նարլը-Գափուի և Ալթը-Մէրմէրի Թաղ. Խորհրդի ատենապետները և լսելով անոնց բացատրութիւններն եւս, տնօրինել կարեւորը խնդրին նկատմամբ։

8. Պէյքօզի եկեղեցիին հաշիւներուն մասին Խորհրդի քարտուղարին և կեդր. համարակալին կողմէ մատուցուած տեղեկագիրը կարդացուելով, որոշուեցաւ Թաղ. Խորհրդի ատենապետը հրաւիրել Տնտես. Խորհրդի առաջիկայ նիստին։

Տնտես. Խուրհուրդը որոշեց ասկէ վերջը իր նիստերը Դչ. օրերը գումարել։

ՊԱՅԱՉԻՏԻ Գաւառական Ժողովին ընտրութիւնը կատարուած և վերջացած ըլլալով, հաստատութեան կոնդակը ղրկուեցաւ Պատրիարքարանէ։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ փոխանորդ Սրբազանին և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ղեմացի կանկառանոցին այս տարուան բերքը ծախուեր է $103^{1}/_{2}$ լիրայի, պայմանաւ որ՝ դրամէն զատ, գնող պարտիզպանբանջարավաճառը Հիւանդանոցին պիտի տայ նաեւ 2500 հատ կանկառ։

ՔԻՕԹԱՀԻԱՅԻ Առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Վրդ. Ս. Պատրիարք Հօր արտօնութեամբ Պոլիս պիտի գայ։ Տ. Մկրտիչ վրդ. այս պահուս Աֆիոն Գարահիսար կը գտնուի, ուր Թաղական Խորհրդին հետ կը խորհրդակցի հրկիզեալներուն վիճակին և շինուելիք տուներուն խնդրին վրայ։

ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ ԿԸ ԳՐԵՆ ՄԵԶԻ.—Նոր Կիրակի օրը եկեղեցին մէջ պատարագի արարողութեան ատեն երբ «Գովեա Երուսաղէմ» Մեղեդին կ՚երգուէր, Սրբազան հօր և դպրապետի միջեւ փոքր վէճ մը ծագեցաւ որ մեզ համար շատ կարեւոր խնդիր մըն է։ Երբոր դպիրները ներդաշնակութեամբ կ՚երգէին յիշեալ Մեղեդին, Խորանին ետեւի կողմէն ալ լուսարարը ցնծղան կը զարնէր. Ս. Հայրը հրամայեց որ չզարնուի. միւս կողմէն դպրապետը բարկութեամբ դպիր մը ղրկեց որ զարնուի և վերսկսաւ ցնծղան զարնուելու։

Պզտիկ դէպք մը որ մեզի շատ չահեկան կերեւայ։

Սրբազան Հայրը իբրեւ Առաջնորդ Պրուսայի Հայ Ժողովրդին Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ մեր հոգեկան մխիթարիչը ըլլալով եկեղեցիի արարողութիւնները և ամէն ինչ անոր հրամանին ներքեւ պէտք է գործադրուին։ Ինչու համար առանց Ս. Հօր արտօնութեամբ ցնծղան զարնուի միմիայն դպրապետի հրամանով. դպրապետը մինչեւ մէկ աստիճան դպիրներու կրնայ խառնուիլ. ան ալ նորէն Ս. Հօր հովանաւորութեան ներքեւ։

Ս. Հայրը, առանց ո և է շարժումի թողուց որ զարնուի. իր թոյլտուութեան մասին մենք չենք կրնար բան մը ըսել, քանի որ նա մեզմէ աւելի գիտէ բարին ու լաւը, արդեօ՞ք ինչ պատճառաւ թոյլ տուաւ որ դպրապետին հրամանը կատարուի։

Միւս կողմէ դպրապետն ալ ոչ նուազ կրթեալ անձ մը ըլլալով բնաւ չհետաքրքրուեցաւ հասկնալու թէ Առաջնորդ հայրը եկեղեցիին մէջ ո՞ր աստիճանի իշխանութիւն ունի։

* * *

—Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք որ վիճակիս Առաջնորդ. փոխանորդ կարգուած է Երուսաղէմի միաբաններէն Տ. Վարդան Վրդ. Գասպարեանը որ այժմ իր ծննդավայրը՝ Մ. Զայ

կը գտնուի։— Յուսամ նաև թէ. Ն. Արժանապատուութիւնը մեր թեմականաց օգտակար պիտի կրնայ հանդիսանալ, որոնք շատ պէտք ունին վարդապետի մը՝ որ կարող ըլլայ թէ իրենց եկեղեցւոյն ու դպրոցին պէտքերը հոգալու և թէ հոգեւոր բանիւ մխիթարելու զիրենք։

ՊԱԼԱԹի բնակիչներէն Օգսէն էֆ. Ալիքսանեան, իմանալով Քյուպի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիին մեծելի (?) ծածկոցին նորոգութեան պէտք ունենալը, ինքնաբերաբար նորոգած է զայն։

ԱԶԴ. — Վաղը, գիւղիս Ս. եկեղեցւոյս անուանակոչութեան առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հանդիսաւոր ձեւով է Ս. պատարագ մատուցանել նորաշէն եկեղեցւոյս մէջ և յաւարտ Ս. պատարագի, Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել ի հանգիստ ննջեցելոց՝ եկեղեցւոյս բարերար Վանէ. Ջենոր պէյ Մէրհամէթճեանի ընտանեաց։

Մնամ աղօթարար
ԳԷՈՐԳ ՔՀ. ԱՆԱՆԵԱՆ

Ց. Գ.— Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց ժամ՝ 12, պատարագ՝ 2։

ՄԱՍԻՍ գրական շաբաթաթերթի այսօրուան թիւին բովանդակութիւնն է. —
Վիպական թարգմանութիւնը մեր մէջ. ՅՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ։— Ինչպէ՞ս կը գրեմ (Ոտանաւոր-Պատասխան) Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ։— Օրուան Հարցը. ԳՐ. ՄԱԼԽԱՍ։— Ֆրանսական գրականութենէն. ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ։— Եղբայրակցութիւն մը. ԲՐԻՋԱՆԹԷՄ։— Դաշնակումներ. (Բանաստեղծութիւն) Մ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։— Արհեստագիտական. ՀՐ. Թ. ԹԷՐՋԵԱՆ։— Ուրուագիծներ-Վայրկենական. «Արշակ Ալպօյաճեան». ԳԱՄԻՐ։— Ոտանաւորի Մրցում։— Խմբագրական Նօթեր։

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Կ'իմանանք թէ մայրաքաղաքիս Հայ Աւետ. Եկեղեցին (Բերա-Սկիւտար-Գայալը Հասսա) կիրակի օր Բերայի Հոլանտական մատուռին մէջ գումարած է Ընդհ. Ժողով մը, որուն մէջ որոշած է իբրեւ հովիւ հրաւիրել Վեր. Արսէն Մ. Շմաւոնեան, կրտսեր որդի հանգուցեալ Վեր. Մարտիրոս Գ. Շմաւոնեանի։

ԼՈՅՍ շաբաթաթերթի այսօրուան թիւը հրապարակ ելաւ գեղեցիկ բովանդակութիւնով մը։

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ խմբագրական յօդուած մը նուիրած է Յակոբ Հաճեանի յիշատակին, ԷՍ-ԱԷ ունի սիրուն ոտանաւոր մը «Լուրերու տրցակ, արձակ, համարձակ» վերնագրով։ ԼԻԼԱՅի զաւեշտականը «Էլատօ Գլխարկներ»ը հաճոյքով պիտի կարդացուի։ ԲԱՆԱԳՈՂ ԼՈՒՈՒԹԻՆԵԱՆ ունի՝ երգիծական յօդուած մը՝ «Խասգիւղի մէջ թափառումներ»։

Լոյսի այս թիւին մէջ կան նաև ոտանաւորներէ և Զաւան Մոյրեանին «Նշանաւոր Զրուցուածներ»էն զատ Մաքի զբօսանք և Դէս-Դէնի բաժինը։

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ այս շաբթուան թիւով կ'սկսի երկու սիրուն ու հետաքրքրաշարժ վէպեր. մին ամերիկեան կեանքէ առնուած, երկրորդը ռուսահայ լեզուով շարադրուած. երկու վէպերն ալ երեք չորս թիւի մէջ պիտի աւարտին և յարմար պատկերներով զարդարուին։ Միւս նիւթերն են՝ Մ. ԱՃԷՄԵԱՆի սիրուն մէկ բանաստեղծութիւնը, ՇՆԻԿ ԲԱՂԴԱՒՈՐ, Երկինքէ Երկիր, Գիտական Նորութիւններ, Մարմնամարզական Հարցումներ, ևն.։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԱՐԺ. Տ. ՎԱՀԱՆ ՔՀ. ԳԱՄՊՈՒՐԵԱՆ. (Պրուսա).— Արժանահաւատ անձինք կը հաւաստեն մեզ թէ՝ Ընծայաբանի նկատմամբ Տ. Դիոնէսիոս Հօր գրածները ու քահանայական ձեռնադրութեանց առթիւ առաջ բերած օրինակը նոյն քահանային եկեղեցական նախանձախնդրութեան արդիւնքն են, և թէ ո՛չ և է միջադէպ տեղի ունեցած չէ յիշեալին և հանգուցեալ Ալէաթճեան Սրբազանին միջև։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Գում Գաբուի չորս թաղերու աղքատախնամը այս կիրակի կը փութայ դարձեալ թատրոնի ձեւին տակ իր տարեկան ներկայացումը տալ Բըթի-Շանի գեղազարդ սրահին մէջ, ի նպաստ բազմաթիւ աղքատներու։ Թատերական այս ներկայացումը աւելի կ'ընծայէ ի վեր հանելու անգամ մը ևս աղքատախնամներու ընդգրկած այդ բազմապահանջ ճիւղին կարեւորութիւնը որ մասը կը կազմէ աղքատներու նպաստելու մեծութեան գերազանցապէս ազնիւ գործին։ Տեղն է հոս յայտնել որ լաւ աղքատախնամով մը օժտուած է մեր Գում գաբուն ալ, որ՝ ամէն տարի նպաստահաւաքութեան, զգաստաշինութեան, թատերական ներկայացման պէս անհրաժեշտ ու հարկադրող պէտքերը կը հոգայ։ Աղքատախնամին բոլոր անդամներն ալ եռանդուն կայլսուին։ Մասնաւորաբար յիշատակելի է ազնիւ, պատուաւոր և բարեսէր անձ մը, Յարութիւն էֆ. Սիմոնեանը, որ այս տարի, իր անուրանալի ջանքերով, յաջողած է, գործակցութեամբ Մելիքեան Տիրան, Փափազեան Արմենակ և Ֆէճեան Խաչիկ էֆէնտիներու, մէկ քանի օրուան մէջ թատրոնին տոմսակներուն մեծագոյն մասը տեղաւորել, և կարգադրել նուագի, յարդարանքի ու զարդարանքի նման յարակից խնդիրներ։ Այս ամէնքն ինքնին շատ գեղեցիկ ջանքեր են որոնք այժմէն կ'երաշխաւորեն ներկայացման յաջողութիւնը ու արդիւնաւորումը։ Լիայոյս ենք թէ՝ Մնակեան ծանօթ թատերախումբին ու Պ. Սավասթայի ընտիր նուագախումբին մէկ հրամցնելիք հաճոյալի ժամանցին ապաւորութիւնը մէկ կողմէ և բազմաթիւ հիւանդներու արտասուքը սրբած ու ցաւը ամոքած ըլլալու գոհունակութիւնը միւս կողմէ պիտի պատճառեն մէկը սրտի այն անհուն ու քաղցր հաճոյքներէն որուն վայելումը որքան որ պարտինք նպաստող հասարակութեան նոյնքան ևս կը պարտինք կարգադիր մասնախումբի մեղուաջան ու անձնուէր անդամոց։

ԹԱՂԵՑԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԳՈՒՄԳԱՊՈՒԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Գումգաբուի Աղքատախնամի կողմէն վաղը ցերեկ, Բերա, Թէփէ-Պաշի, Բըթի-Շանի թատրոնին մէջ տրուելիք ներկայացումը խիստ շքեղ պիտի ըլլայ։ Ամէն կանխահոգ պատրաստութիւն տեսնուած են հանդիսականաց գեղեցիկ ժամանց մը ընծայելու համար։

Թատերախաղն է

ՍԻՒԶԱՆ ԻՄՊԷՐ
խիստ բարոյալից, վեց արար

ԵՒ

ԽԻՍՏ ԾԻԾԱՂԱՇԱՐԺ ԶԱՒԵՇՏ ՄԸ

Գլխաւոր դերակատարներն են՝ ՄՔՆԱԿԵԱՆ, ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, ՀՕԼԱՍԵԱՆ, ՉՕՊԱՆԵԱՆ էֆէնտիները։ Տիկնայք՝ ՀԷՔԻՄԵԱՆ, ՊԻՆՆԷՄԻՃԵԱՆ, ՍԻՐԱՆՈՅՇ և այլն, և այլն...։

17 անձերէ բաղկացեալ ճարտար նուագախումբ մը դադարներուն, ինչպէս նաև սկզբնաւորութենէ առաջ խիստ ընտիր կտորներ պիտի նուագէ։

Թատրոնի մասնախումբը և Տնօրէն Խորհուրդը երբ այնքան կ'աշխատին արդիւնաւոր ընելու այս ներկայացումը աղքատներուն օգտին համար, հասարակութեան պարտք մը կը մնայ քաջալերել, և իրենց ներկայութեամբ պատուելով՝ նպաստել Գումգաբուի հոծ թաղին հարիւրաւոր կարօտ և անօգ հիւանդներուն, որոնք իրենց հիւանդութեան բոյժն ու դարմանը բարերարներէ կը սպասեն։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

8 Մայիս 1903

Ֆրանս. 3% (3% Français)	97 85
Րէժի (Tab. Turcs)	374 —
Գօնսօլիտ (R. Turque D.)	29 35
Երկաթուղի (Lots Turcs)	124 50
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	594 —
Թրանսվալ (Transvaal)	129 50

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՌԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տինքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույրուլմըշ տըր։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՌԷՍՄԻՅԷ

Տինքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիսինտէն սոնրա չաւուշ պույբուլան միւսաատէի Սէնիյէի Հազրէթը Բատիշահի խւզէրլէրինէ Իսկիլթէրա սէֆիրը քէմբրի էսալէթլու Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնոր վէ Ֆրանսա սէֆիրը քէմբրի էսալէթլու Մ. Քօնսթանս վէ Եունան սէֆիրի էսալէթլու Մ. Կրիբարիս հազաբաթը սաւրէթը ղայրը րէսմիյէտէ նուզուլը չէվքէթմէվֆուրը Հազրէթը Թաճտարիտէ չէրէֆը միւսուլէ նաիլ օլմուշլար տըր։

Միւշարիլէյհ Մ. Քօսթանս հազրէթլէրի Ֆրանսա մէարիֆ նազըրը օլուպ պէրայի սէեահաթ Տէրսաատէթէ կէլմիշ օլան էսալէթլու Մ. Շոմիէ հազրէթլէրինի վէ պէրապէրինտէ պուլունան զէվաթը Խաքիրայը Հիւմայունը Միւլաքաթէյէ Թագտիմ էյլէմիշ տիր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՅՍ. ԲԱՐԵԽ.—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իր Կայս. բարեմները և գոհունակութիւնը հաղորդել տալ Սըվազի կուսակալ Րէշիտ Աքիֆ պէյի, անոր Սվազի նահանգը վարելու բարւոք եղանակին համար։

ԻՐԱԻԱՐԱՐԱԿԱՆ Յանձնաժողովը առջի օր երկրորդ անգամ գումարուեցաւ Արտաքին Գործոց պաշտօնատան մէջ։ Նիստը տեւեց չորս ժամ։

1319Ի ԶՕՐԱՀԱՒԱՔՈՒԹԻՒՆԸ.— Բ. Դուռը Սպարապետութեան ղրկեց Կայս. Ա. Զօրաքանակին զօրահաւաքութեան Կայս. Ֆէրմանները։ Բոլոր Ֆէրմանները ղրկուած ըլլալով, քանի մը օրէն պիտի սկսին վիճակահանութեան գործողութիւնները։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ.— Հացին գինը 5 փարա աւելցնելու համար փռապաններուն ըրած դիմումը մերժուեցաւ Քաղաքապետութեան կողմէ, որովհետեւ ցորենի արդի գները այդ տեսակ պահանջումի մը պէտքը չեն ցուցըներ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ դպրոցներու թիւը աւելցնելու համար միջոցներ ձեռք առնուեցան, Կայս. Իրատէի մը համաձայն։ Ծրագիրներ պիտի պատրաստուին և կրօնական դաստիարակութիւնը պիտի աւանդուի շատ ընդարձակ վիճակով մը։

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻ յանձնաժողովը առջի օր ևս գումարուեցաւ Բ. Դրան մէջ և խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ոստիկան-զօրաց հրամանատար Մէհմէտ Ալի պէյ նոյն պաշտօնով Նիկոմիդիա փոխադրուեցաւ։ Իրեն յաջորդեց Պրուսայի ոստիկան զօրաց հրամանատար Էնիս պէյ։

ՌՈՒՍ դեսպանատան նորընտիր խորհրդական Մ. Սվէչին, որ Բարիզի դեսպանատան Ա. քարտուղարն էր, Պոլիս եկաւ իր հօրը հետ։

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ.— Գրած էինք թէ Սվազի մէջ տեղի ունենալիք արհեստագործական և երկրագործական ցուցահանդէսը պիտի բացուի առաջիկայ օգոստոս 19ին։ Ցուցահանդէսը պիտի կազմակերպուի պանդուխտներու նոր հիւանդանոցին մէջ, որուն շինութիւնները մօտերս կ'աւարտին։

—Գոնիայէն կը հեռագրեն թէ ամէն կարգադրութիւն եղած է նահանգին բոլոր արտադրութեանց ցուցահանդէսը առաջիկայ օգոստոս 19ին բանալու համար։

—Պրուսայի մէջ ալ ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպուի. այս առթիւ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ գործառնութիւնները աւելի ևս դիւրացնելու համար, Սկիւտարի և Գատըգիւղի մէջ, յարմար դատուած տեղերը $1^1/_2$-2 ոսկի արժէքով նամակի նոր տուփեր պիտի զետեղուին, և ասկէ առաջ արդէն դրուածները ներկուելով ու նորոգուելով դարձեալ պիտի գործածուին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ բարձր խորհուրդին որոշումով, Բօրթ-Սայիտի ժամանումները, բաց ի հականեխումներէ, 48 ժամուան բժշկական քննութեան մը պիտի ենթարկուին մաքրանոցներուն մէջ։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ շինութեան բարձր յանձնաժողովը հրաման ղրկեց Սուրիոյ և Պէյրութի կուսակալութեան, որպէսզի պէտք եղածները տնօրինեն, աւարտելու համար երկաթուղիի գծին այն մասը, որուն բացումը պիտի կատարուի Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ կուսակալ Նազըմ պէյ, իրեն փոխանորդ կարգելով զօր. Միւնիր փաշան, քննական պտոյտի մը համար մեկնած է դէպի Բասէն գաւառակը։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆԸ.—Օտար երկիրներէ Պոլիս հասած և շոգենաւէ շոգենաւ փոխադրուած (ագթարմա) ապրանքներուն մէկ մեծ մասը ցամաք կը հանուէին մաքսէ փախցուելով։ Այս բանը արգիլելու մօք, որոշուեցաւ որ շոգենաւային ընկերութիւնները երկրորդ [illegible] մըն ալ տան այն ապրանքներուն որոնք Պոլսոյ նաւահանգիստին մէջ ագթարմա կ'ըլլան՝ կայսութեան մէկ ուրիշ նաւահանգիստին համար։ Այն պարագային ուր չհաստատուի թէ ապրանքը իր որոշուած տեղը հասած ու մաքսատուրքը վճարուած է, զայն մաքսանենգեալ նկատելով կրկին տուրք պիտի առնուի։

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ բանակէն զօր. Քավամուրա և հազարապետ Քօրիթա, որոնք Պերլինէն Պոլիս եկած էին, Օտեսա մեկնեցան։

ՌՈՍՏՈՄԹՈՅԻ պարսկական հիւպատոս Մերզա էֆ, Պոլիս եկաւ։

ՊԱՍՐԱՅԷ կը հեռագրեն թէ, Շաթէլ-Արապ գետին թումբերուն մէկ մասը աւրուած ըլլալով, ջուրերը յորդած են և աւերումներ կը պատճառեն։ Երկու ճարտարագէտներ ղրկուեցան զանոնք նորոգելու համար։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց քառակուսի քարերով սալարկել Զ. Թաղապետութեան շէնքէն մինչև Մ. Օլիվոյի ապարթըմանը գացող ճամբան։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ, նահանգին զանազան կողմերը, լեմոնի և կիտրոնի ծառերուն մէջ ինկած հիւանդութիւնը դարմանելու համար, մասնագէտ մը խնդրուած է ձեռնհաս պաշտօնարանէն։

Մ. ՇՈՄԻԷ.—Ֆրանսական դեսպանատան մէջ, առջի գիշեր, հացկերոյթ մը տրուեցաւ Մ. Շոմիէի ի պատիւ։ Կրթական նախարարին հետեւորդներէն զատ ներկայ էին նաև դեսպան Մ. Քոնսթան, Խարիճիէի արարողապետ Ղալիպ պէյ, հիւրամեծար Մէհմէտ Ալի պէյ, Համբային Պարտքի վարչական Խորհուրդին անդամ Մ. Պէրժէ, Ռէժիի ընդհ. տնօրէն Մ. Ռամպէր, ֆրանսական դեսպանատան ու հիւպատոսարանին պաշտօնեաները եւայլն։ Սեղանը սկսաւ ժամ 1ին և աւարտեցաւ 2 ու կէսին։ Յետոյ պարահանդէս մը տրուեցաւ դեսպանատան մեծ սրահին մէջ որ շքեղապէս զարդարուած էր։

Հացկերոյթին ներկայ գտնուողներէն զատ, պարահանդէսին ներկայ էին նաև Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա, Պետական Խորհուրդի քաղաքային ճիւղին անդամ Թուրխան փաշա, Արտաքին գործոց խորհրդական Նաում փաշա, քաղաքապետ Րըտուան փաշա, անտառներու, հանքերու ու երկրագործութեան նախարար Սէլիմ Մելհամէ փաշա, Պետական Խորհուրդին անդամ Աբրահամ փաշա, Աւստրիոյ, Անգլիոյ, Ռուսիոյ, Պելճիքայի, Հոլանտայի, Պարսկաստանի, Սերպիոյ ու Սեւ Լերան դեսպանները, պուլկարական գործակատարը, պապական նուիրակ Մ. Պօննէթթի, Բ. Դրան խրատական խորհրդական Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆ., Պետական Խորհուրդին անդամ Տիլլէր Զարեհ էֆ., Բերայի ոստիկան զինուորներու հրամանատար Հիւսէյին փաշա, ոստիկանութեան քննիչ Լըֆթուլլահ էֆ., պետական ուրիշ պաշտօնատարներ, դեսպանատանց պաշտօնեաներ ևն.։ Պարահանդէսը աւարտեցաւ գիշերուան ժամը 7 ու կէսին։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանին բարձրագոյն դասարանին ծրագրին վրայ աւելցած քաղաքական օրէնսգիտութեան ուսուցիչ կարգուեցաւ Մահմուտ Էսաատ էֆէնտի։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ քոլերան անհետացած է։

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ.— Պոլիս գտնուող ամերիկացի ու գերմանացի զբօսաշրջիկները առջի օր, այցելեցին Կայս. Գանձարանը, Թօբգաբու պալատը, Կայս. Թանգարանը, Պոլսոյ մեծ մզկիթները եւ Տոլմա Պաղչէի ու Պէյլէրպէյիի պալատները։

ԼԱ ՎԻՔԹՈՒԱՐ ՏԸ ՊԷՌԼԷՆ կեանքի ապահովագրական Ընկերութիւնը որ այնչափ ժողովրդականութիւն շահած է մայրաքաղաքիս մէջ, իր գրասենեակները փոխադրած է Սուլթան Համամ, նորաշէն Բախչէճիօղլու խանի թիւ 45 և 45 bis։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Սըվազ, Դս.— Այս գիշեր ժամը 9ին արեւելքէն արեւմուտք երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեցաւ Շապին-Գարահիսարի մէջ։ Վնաս չկայ։

Մալազկերտ, Դս.—Այսօր թէ՛ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեցան և թէ՛ սաստիկ փոթորիկ ծագեցաւ։ Վնասներուն աստիճանը դեռ յայտնի չէ։

Սկիւպ, Դս.—Երէկ գիշեր, արեւելքէն արեւմուտք երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեցաւ։ Վնաս չկայ։

ԻՍԿԷՆՏԷՐ ՊՕՂԱԶՃԸ ՀՐԴԵՀԸ.— Գրած էինք որ Պոլիս, Գալաթաճըլար, Իսկէնտէր Պօղազըի մէջ ծագած հրդեհին մասին ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէր։ «Սէրվէթ» կ'ըսէ թէ քննութիւնները հաստատած են որ Գէորգի ապրանքները ապահովագրուած էին 800 ոսկիի և Մինասինն ալ 80 ոսկիի։ Ձերբակալման հրամանագիրներ ղրկուած են յիշեալներուն դէմ, հաստատուած ըլլալով որ հրդեհը ծագած էր ոսկերուն նորոգութենէն երեք օր առաջ։

ՓԼՈՒԶՈՒՄ.— Սու Շէհիրի մօտ, Քարա-Աղաճի գիւղին մէջ Պէքիր անուն մարդու մը տունը յանկարծ փլած է իր տակը թաղելով ընտանիքին 4 անդամները։ Կատարուած ջանքերու շնորհիւ անոնցմէ երեքը կրցան ողջամբ ազատիլ, իսկ մէկ հատը մեռած էր։

ՑՈՐԴՈՒՄ.—Սըվազի Նիքսար գաւառակին մէջէն անցնող գետը յորդելով, երկու գիւղեր և անոնց արտերը ողողած է, բայց մարդու եւ անասունի կորուստ չէ պատահած։

—Տարէնտէի քաղաքէն անցնող գետն ալ յորդելով, երկու տուներ մասամբ փլցուցած է։ Շատ մը արտեր ու այգիներ ալ վնասուած են։

ԱՐԿԱԾ.— Սկիւտարի Պիթ Բազարի խանութպաններէն Մէհմէտ, առջի առտու, րէվոլվէր մը կը ծախէր Ալի էֆ. անուն անձի մը։ Մէհմէտ հրազէնը քննած պահուն, յանկարծ կրակ առաւ և գնդակը Ալի էֆ.ի աջ թեւին զարնելով ծանրապէս վիրաւորեց։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Մէհմէտը։

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ։— Ոսկեղջիւրի շոգենաւ մը, առջի օրը, Էյուպ գացած ատեն, զարնուեցաւ նաւակի մը որ երկու կտոր եղաւ։ Նաւավարը՝ Ալէքսի ազատուեցաւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.— Երէկ, ժամը 8ին ատենները, Իտարէի Մախսուսէի «Շահին» շոգենաւին՝ Գատըգիւղ երթալու համար Գըզ-Գուլէի բացերը գտնուած միջոցին, ճամբորդներէն Թահիր էֆէնտի անուն մէկը նստած տեղէն ինքզինքը ծովը կը նետէ. Նաւապետը իսկոյն շոգենաւը կը կեցնէ և անմիջապէս նաւաստիները ծովը իջնելով դժուարաւ կ'ազատեն զայն։

Չգիտցուիր տակաւին թէ ինչ պատճառով անձնասպանութեան այս փորձը ըրած է յուսահատ ճամբորդը։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ, ժամը 10ու կէսին, Ղալաթիա, Քառաօղլան փողոց, Բանայիա եկեղեցիին կալուածը եղող՝ Էրէյլիցի Քօչօին վարձու բռնած խանութին վրայի սենեակէն հրդեհ ծագեցաւ։ Այդ սենեակին մէջ կը բնակէր Էրէյլիցի Սթէֆօ, որ երէկ իր սիկառը մահճակալին վրայ մոռնալով դուրս ելած էր ու անկողինը առեր բռնկած էր։ Սենեակէն ելած մուխերը չորս կողմէն նշմարուելով օգնութեան կը համնին ու կը մարեն կրակը։ Խանութը անգլիական ընկերութեան մը ապահովագրուած էր։

ՎՐԻՊԱԿ.— Ռ. Յ. Պէրպէրեանի Ծուռն ու Շիտակը յօդուածին մէջ (թիւ 602), 3րդ սիւնակ, հումը՝ հոմ, գիտունը որ իր՝ գիտունը իր, ահա է՝ ահա է՛ր պէտք է կարդալ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1903 Ապրիլ 25/8 Մայիս Ուրբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Ա. լիպրայէն պակաս $6^1/_8$-$6^1/_4$ ղշ.
» Բ. Գ. » $6^3/_4$ »
Մախլութ (խառն) » $7^1/_4$-$7^1/_2$ »
» (հաճարով) » $7^3/_4$-8 »
Սէրթ էքսթրա, օխան 39-40 փր.
» միջին տեսակ » 36-$37^1/_2$ »
Այսօր ժամանեց 11 վակոն ցորեն։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը 75 ղշ.
» » Բ. և Գ. » 73-74 »
Օտէսա 3000 պարկ. Ա. 98, Բ. 86-38, Գ. 78-80, Դ. 69-73, Ե. 66 ղշ.։
Վառնա 300 պարկ. Նօ (2) 76, գըրմա 73 ղրուշ։

ԹԵՓ

Օխան 20-$20^1/_2$ փարա։

ԳԱՐԻ

Ազէկ տեսակը $11^3/_4$-12 ղրշ. գրիւը
Երկրորդ » $11^1/_4$-$11^1/_2$ »

ՄԻՍԻՐ

Օխան 25-$26^1/_2$ փարա։

* * *

ԵՐԿԱԹԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Մրցումի թափը նուազած չըլլալով հրապարակը ծանօթ կացութեան մէջ է։ Այս շաբթուան մէջ գերմանական Լէրոս ու Սֆիրոս և հոլանտական Բինելոբ շոգենաւները 400-450 թօնի չափ երկաթ բերին մայրաքաղաքս։ Հրապարակի գործառնութիւնները անցեալ շաբաթներուն բաղդատմամբ քիչ մը տարբեր հանգամանք մը առած են այս օրերս։ Իսկ գիները այս շաբթուն մէջ նոր տարբերութիւն մը կրած չըլլալով գրեթէ միեւնոյնն են։

Գիներն են

Կենդ. (44 օխայ) Լ. 100ին

Պելճիական ձող երկաթ	$41^1/_2$-$42^1/_2$
» փութրէլ	39 -$39^1/_2$
Ռուսական երկաթ	76 –77
Շրջանակի երկաթ	47 –48
Ցեկուած » (սիւմէ)	47 – 48
Տ և ւ	49 –50
Սած Նօ. 1 –4	48 50
» 5 –10	60 62
» 11 –14	67 -68
» անագուած Նօ. 1 -14	106 –107
» » խառնշաւոր	96 98
Գալի երկաթ	66 – 67
» կնգի երկաթ (հալ՝ ս)	42 –43

Ապրիլ 25/8 Մայիս 1903

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ
ՕՍՄ. ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	32.06 $^1/_2$
Ամէնէն բարձր գինը	32.18
» վար գինը	32.06

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Փր.	122.75
Երէկուան բարձր գինը	123.50
» վար »	122.50

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 35

ԹԵՐԷԶ ՌԱՔԷՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ
ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ

ԺԲ.

Երբ վերջապէս գետեզերքի ճաշարանը հասան, Թերէզը պահած գտան ձեռքերը և գլուխը կրակներու մէջ։ Դարմանողը ցած ձայնով անոնց ըսաւ թէ դեռատի կինը զօրաւոր տենդ մը ունէր։ Ճշմարտութիւնը սա էր որ Թերէզ ինքզինքը տկար ու վատոյժ զգալով, և վախնալով որ մի գուցէ տագնապալի վայրկեանի մը մէջ ոճիրը խոստովանի, որոշած էր հիւանդ ձեւանալ։ Կատաղի լռութիւն մը կը պահէր, թարթիչներն ու շրթները գոց կը բռնէր, մարդ չտեսնելու, խօսելէ զգուշանալու համար։ Վերմակը գլխուն, դէմքը կիսով բարձին մէջ, կծկտած, անձկութեամբ մտիկ կ'ընէր շուրջը բռուածներուն։ Եւ իր գոց թարթիչներուն վրայէն անցնող կարմիր ցոլքին մէջ, միշտ Քամիլը և Լօրանը կը տեսնէր որոնք նաւակին վրայ կը կռուէին. կը նշմարէր իր ամուսինը, տժգոյն, ահաւելի դէմքով, ձգտուած, որ շփի-շիտակ տղմուտ ջուրի մը վրայ կը կենար։ Այս անողոք երեւոյթը իր արիւնին տենդերը կ'աւելցնէր։

Տէր Միշօ փորձեց անոր հետ խօսիլ, զայն մխիթարել։ Թերէզ նեղսրտութեան շարժում մը ըրաւ, անդին դարձաւ և սկսաւ նորէն հեկեկալ։

—Ձգեցէք զինքն, ըսաւ խոհարարը, ամենապզտիկ աղմուկէ մը կը դողայ կոր... կը տեսնէք որ հանգիստի պէտք ունի։

Վարը, հասարակաց սրահին մէջ, ոստիկան մը կար որ արկածը կը տեղեկագրէր։ Միշօ և տղան վար իջան, Լօրանի հետեւելով։ Երբ Օլիվիէ ճանչցուց իր քաղաքապետական բարձր պաշտօնէայի հանգամանքը, ամէն բան 10 վայրկեանէն վերջացաւ։ Նաւազները հոն էին դեռ. ականատես վկաներու պէս ընկղմումը կը պատմէին իր ամենափոքր պարագաներուն մէջ, նկարագրելով այն ձեւը որով երեք շրջիկները ջուրը ինկած էին։

Եթէ Օլիվիէ ու իր հայրը փոքր կասկած մըն ալ ունենային, այդ կասկածը պիտի մարէր ա՛յսքան վկայութիւններու առջեւ։ Բայց անոնք վայրկեան մը անգամ չէին տարակուսած Լօրանի ճշմարտախօսութեան վրայ. ընդհակառակը զայն ոստիկանին ներկայացուցին իբր լաւագոյն բարեկամը խեղդուողին և նոյն իսկ ոստիկանական-տեղեկագրին մէջ գրել տուին թէ երիտասարդը ջուրը նետուած էր Քամիլ Ռաքէնը ազատելու համար։

Հետեւեալ օրը թերթերը արկածը պատմեցին մանրամասնութիւններու պերճանքով մը. դժբաղդ մայրը, անմխիթար այրին, քաջասիրտ ու ազնիւ բարեկամը, ո՛չ մէկ բան կը պակսէր այս «օրուան դէպք»ին մէջ, որ Բարիզի մամուլին շրջանը ընելով գնաց թաղուիլ գաւառային թերթերու մէջ։

Երբ ոստիկանական տեղեկագիրը աւարտեցաւ Լօրան տաք ուրախութիւն մը զգաց որ իր մարմինին մէջ նոր կեանք մը մտցուց։ Այն վայրկեանէն ուր զոհը իր ակռաները վիզին մէջ մխած էր, անզգայացածի պէս էր, մեքենաբար կը շարժէր, շատոնց ի վեր որոշուած ծրագրի մը համաձայն։ Ինքնապահպանութեան բնազդը միայն զայն կը մղէր, խօսք կը դնէր բերանը, կը դրդէր շարժուձեւեր ընելու։ Իսկ հիմա, անպատիժ մնալու ստուգութեան դէմ, արիւնը կը վերսկսէր իր երակներուն մէջ շրջիլ, քաղցր դանդաղութիւնով մը։ Ոստիկանութիւնը իր ոճիրին քովէն անցած էր և բան մը չէր տեսած. խաբուած էր ան և զինքը ահա՛ թող կուտար։ Ա՛լ ազատած էր։ Այս մտածումը, իր բոլոր մարմինին վրայ ուրախութեան տաք կաթիլներ կը պտտցնէր, ջերմութիւններ, որոնք անոր միտքին ու անդամներուն ճկունութիւնը կը վերադարձնէին։ Լօրան անհաւատալի արուեստով մը ու համարձակութեամբ շարունակեց իր արտասուաթոր բարեկամի դերը։ Ի ներքուստ վայրագ գոհունակութիւններ կ'ունենար, կը խորհէր Թերէզի վրայ որ վերը, սենեակին մէջ պառկած էր։

—Աս դժբաղդ կնիկը հոս չենք կրնար ձգել, ըսաւ անոր Միշօ, գուցէ ծանր հիւանդութիւն մը կը սպառնայ անոր. պէտք է զայն Բարիզ տանիլ... եկէ՛ք, զայն պիտի համոզենք որ մեր հետը գայ։

(Շարունակելի)

ՄԵՌՆԵԼԷՆ ԵՏՔԸ

ՄԱԳՍՈՒՏ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

Մահը, այդ անխուսափելի այլափոխումն է եղեր ուրեմն, որ իրենց յաւիտենական լքուածութեան թմբիրէն՝ գոնէ օր մը, արեւը պիտի հանէ՝ այն մեծ աշխատաւորները միտքի, որոնք, Լռութեան, Մոռացօնքի Մեծ Փոսին խորհրդաւորութիւնը մշտնջենաւորելու կը փութան, գոնէ օր մը, իրենց չուրջը հաւաքելով ցանցառ թիւը ծանօթներուն, որոնց միտքին մէջ նախապէս թողած տարտամ յիշատակին համար ալ կ'ուրախանայ թերեւս, իրենց... մեռելներուն հոգին։

Անշուք ապրողներուն, անշո՛ւք ըլլալու չէ՞ր յուղարկաւորութիւնը, ասոր հակառակը վրդովանք պիտի տար՝ ոչնչութեան տուփը լեցնելու դիմողի մը։ Մահը, տեսակ մը, փորձաքար է, որ մեր բարքերուն ամէնէն անխոստովանելի գոյները մէջտեղ հանելու կը ծառայէ։ Ընդհանրապէս անանկ եղած ենք մենք՝ չյարգող կենդանին ու մեռնողին ետեւէն լացող. ախմարութիւն է ասի։

Սովորական մահկանացուներու թոհուբոհին մէջ, տարտղնուած Արժանիքներու, Մեծութիւններու հանդէպ՝ մինչեւ ե՞րբ, մեր ցոյց տուած անտարբերութիւնը, ցուրտ, խորշող վերաբերումը։ Ընկերութեան ամէնէն բեղուն, ամէնէն օգտակար կեանքը ապրողներէն, մինչեւ ե՞րբ, մեր երեսդարձութիւնները. անոնք,—ուսուցիչ, գրագէտ, արուեստագէտ,— իրենց կոչումին հաւատարմապէս ծառայողները, ամէնէն աւելի սիրուելու, յարգուելու չէ՞ին։ Բայց մենք, կատարեալ անըզգաններ, զգացումի այդ պատուաբեր գիծը ունեցած ըլլալ կը կեղծենք անոնց նկատումով, որոնք արդէն յուսահատ, տառապած կեանքի մը վերջալոյսին տակ՝ ցուրտ, ուր հողը կը գրկեն, թերեւս աւելի գոհ ու երջանիկ այդ հանգիստին ծոցը, ուր մարդերու վրդովող ձայնը չի հասնիր։ Ու մենք, վայրկեան մը կը մտածենք անոնց վրայ, իրա՛ւ, բայց... մեռնելէն ետքը։

* * *

Հարուածը, կորուստը, Նորէ՛ն ուսուցչութեան կը վերաբերի։

Մագսուտ Պասմաճեան, Պոլսեցի ուսուցիչ մըն էր, որ մեռաւ անցածները և զարմանալի ու տխուր զուգադիպութիւնով մը կը թաղուէր այն օրը, — հինգշաբթի,— ուր, Ստաբազարցիներն ալ հողին կուտային մարմինը տարաբախտ Ճինճինեանին։

Ամէն տեսակէտով իրարու շատ նըման, շատ մօտ այս տիպար ուսուցիչները, խրատուածի պէս, մէկ օր կ'առնեն կը քալեն, երկու հակոտնեայ միջավայրերու պայմաններուն համեմատ իրենց ասպարէզին՝ ժողովուրդէն ըմբռնուած ու ճանչցուած նեղ սահմանին մէջ կաշկանդուած ըլլալուն ցաւը հետերնին տանելով։

Ուսանողասիրութիւն մը, անոնց կեանքին հայլիացումը, օգտակար ըլլալէ աւելի խանդեցնող, ամչցնող պիտի ըլլար՝ մերինին պէս... համայնքի մը համար։

Ճինճինեանին պէս, երկու տողով ծանուցուեցաւ մահը Մագսուտ Պասմաճեանին, ու ալ բառ մը չի լսուեցաւ իր յիշատակին չուրջը։ Այն անձնուէր ուսուցիչ. իր անշշուկ մեկնումին յաջորդող այսքա՛ն անձայն լռութեան մը մասնուելու սահմանուածներէն չէր բնաւ։

Զմայլելիք յիշատակներ, արդիւնքներ ձգած է ան իր ետին, ու ո՛րչա՛փ ալ խօսուի իր վրայ, նորէ՛ն քիչ է։

Բայց ո՞վ էր Մագսուտ Պասմաճեանը։—Շատ մը բժիշկներու, դեղագործներու, ուսուցիչներու, ուսանողներու հարցուցէք, պիտի ճանչնան զինքը, ու երախտագէտ սիրտի պատկառանքով մը պիտի արտասանեն իր անունը, բարի՛, անձնուէր, Մագսուտին անունը։

Քիչ պաշտօնավարած է մեր վարժարաններուն մէջ, և արդէն այդ քիչը օգտած է որ իր տաղանդին իսկական ցուցադրումովը փայլի Պասմաճեան ու իր քաշուած կեանքին չուրջը դեգերող դասատուներ նշմարէ միշտ, ո և է գիտական կնճռոտ հարցի մը լուծումին համար իրեն դիմող։

Իր քրքրող, դժուարութիւնը հալածող ու բաղձալին գտնող միտքին արտակարգ ուշիմութիւնը, իր հմուտ, խորհող, յոգնիլ չգիտցող ուղեղին անըստգիւտ կարողութիւնները, յատկութիւնները, մասնաւորներու ուշադրութենէն վրիպած չէ, խունկով, մոմով փնտռուած մարդ էր ան, բարձրագոյն ուսողութիւններու, գիտական վարդապետութիւններու իւրացումին ցանկացողներուն համար։

Եւ արդէն, իր տեսակին մէջ բոլորովին անզուգական, բոլորովին նոր այդ միջոցին է որ, կատարելապէս օգտակար հանդիսացուցած է իր անձը, անըաղդատելի յարմարութիւնը ունենալով որչափ գիտութեան այդ ճիւղերուն, նոյնքան ալ սորվեցնելու մէթոտին, որուն յանկարծական մահացումը, յաջորդի մը վերընձիւղումին, բողբոջումին յոյսը չի տար գոնէ, աւա՜ղ։

Այդ մէթոտը հիացում ազդած է բոլոր զինքը ճանչցողներուն։ Ասպարէզները, ուր առաջնորդած է իր պատրաստածները, լուրջ, ֆիզիկական, բազմակողմանի հմտութիւն կը պահանջեն, Մագսուտ ո՛րը չունէր անոնցմէ, թող ըսեն գիտցողները։ Պատահա՞ծ է արդեօք դասախօս ուսուցիչ մը, ուսանող մը, որ անպատասխանի մնացած հարցում մը բրած ըլլալով անոր, իր գոհացումը գտած չըլլայ։

Լման 15 տարի, սիրտի լայն համբերատարութիւնով շունչ հատցուց ան. ազնուութեան զգացումը, օգտակար ըլլալու փափաքը՝ իր մարդկային բնոյթին հետը ձուլուած, աղմուկէ, ժխորէ քաշուող մը, փառքէ, գովեստէ, խորշող մը բրած էին զինքը։

Իր սիրած զբաղումը ունէր ան, ուսանողներ պատրաստել, պետական բարձրագոյն վարժարաններ մտնել ուզողներ, որոնք առանց իրեն, թերեւս կամ բնաւ չյաջողէին մտնել հոն, կամ շատ ուշ։

Հարկ չի կար տարիներ դպրոց երթալ և գլուխ ուռեցնելու, շա՜տ շատ տարի մը, եղել չէ՝, դաս առնել Մագսուտէն կը բաւէր, ո և է խոճալի մը պսակումին։

Մագսուտը, մարմնացած յոյս մը, քաջալերող ապաստան մըն էր, ուր ամէն դիմող իր երջանիկ երազանքին իրականացումը կը տեսնէր։

Աս ամուրի մարդը, իր յաւէտ յարգելի յիշատակին, իրական արդիւնքներուն հետ, լացողներու ստուար խումբ մը ձգեց իր ետին, որ, օրերու յառաջացումին, պէտքերու ծնունդին հետ աւելի խորունկ պիտի զգայ դառնութիւնը ցաւին, ու կարօտը՝ չքնաղագոյն յոյսին։

Ասկէց վերջի ուսանողները ի՞նչ պիտի ընեն, լուրջ մտատանջութեան մէջ են հիմա անոնք։ Բայց, Մագսուտը շատո՛նց լմնցած է, ու չպիտի կրնայ լսել, աւա՜ղ, իր գերեզմանին ուղղուած խնդրանքի ձայները։

Հիւանդութեան անկողնին մէջ, հոգեվարքի վերջին վայրկեաններուն, խոստովանահայր քահանան հարցուցեր է թէ կարեւոր ըսելիք մը ունի՞.— «Բան մը չունիմ, մնա՛կ, Մարտը պիտի չկրնամ հանել. ան է ըսելիքս...»։ ու իրաւ, այդ օրը իսկ մեռաւ Պասմաճեան։

Տէրտէրը թերեւս կասկի (՞) մը ակնարկել ուզած էր իր հարցումովը, բայց ան պարտք ըրած էր արդէն, և յուղարկաւորութեան ծախքը իր մէկ աշակերտը հոգաց։ Եթէ ապրէր դեռ, ամէնէն մեծ հարստութիւնը չպիտի՞ ըլլար Ազգի համար։

Անծանօթ անկիւնները լուսաւորող լապտերի մը պէս փայլեցաւ իր կեանքը, բայց հիմա մարած է, ու մութը քայլամոլոր պիտի ընէ ճամբորդները, եւ անծանօթ անկիւններուն լուսաւորդ մայթերուն վրայ ոստոստող քայլերը ո՛ւրկէ պիտի գիտնային այդ խարխափումին դժպհութիւնը։

ՏԻԳՐԱՆ ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ՄՕՐՍ ՆԱՅՈՒԱԾՔԸ

Արշալոյսին կոյս մասերը դեռ նոր կը հպէին նիրհող բնութեան մութ-վերմակին։ Երկինքի կամարին վրայ կը փայփլային տակաւին քանի մը լուսաւորներ՝ հիւծեալ կոյսի աչքերուն աղօտ, նուաղուն ցոլացումովը։

Հանդարտ լռութիւն մը կը տիրէր ամէն կողմ, միայն ձորէն հոսող յորդած գետակին ձայնն էր որ կը բաղխուէր լերկ ցցուն ժայռերուն՝ դժոխային ներդաշնակութիւն մը արձագանգելով Տէրէ Վանքի ձորն ի վեր։ Գիւղէն դէպ ի վանք երկարող ճամբուն վրայ վերջին անգամ կը քալէի առանձին, պատանեկան քաղցր յուշերով մտածկոտ, որոնց ոսկեղէն հիւսքը կրօնական անցեալին խորհրդաւոր տեսիլները կը պարզէր գրգռեալ երեւակայութեանս, իբրեւ պատանի միաբանը վանքին։

Ո՜հ, քանի՜ քանի՜ անգամներ անցած էի այդ ճամբէն փախստեայ ընկերով մը կամ առանձին։

Բնութիւնը վերածնած գարնան ծոցէն՝ կը պճնուէր տակաւ իր կորսուած հրապոյրներովը։ Գետակին եզերքն ի վեր երկարող ուռենիներու վայրենակ ճիւղերը գարնան առաւօտներու թեթեւ հովի մը կը սպասէին, ջուրին խուսափող ջինջ ալիքներուն համբոյր մըն ալ տալու համար։ Մանիշակները ճամբուն վրայ հոս, հոն, անուշ հոտով մը կը խնկաւէտէին այերը, համեստ կոյսի մը գաղտագողի սէր-հայեացքին նման զիրենք վարագուրող խիտ տերեւներու մէջէն մերթ իրենց անուշահոտ այտերը ցուցնելով հովի այտերուն։

Վանահօր սենեակն էի վայրկեան մը վերջ, մեր գեղջուկ պատկառելի եկեղեցականին՝ որ արշալոյսէն շատ առաջ սկսած էր արդէն քաղել Նարեկեան մատենագրութեան գլուխ-գործոցներէն մին, տաղանդին մարգարիտն աղօթք-քերթուածը։

Կոչնակը՝ Անմահութեան Տապանին հրաւիրող Նոյեան ուրագին չափ խորհրդաւոր այդ փայտի կտորը, դեռ չէր զարնուած. ձեռք առի թակերը վերջին անգամ։ Ո՜հ, եթէ նախնիք տեսակ մը երկիւղած վերաբերում ունեցան անոր հանդէպ զայն օծելով, նուիրական հանգամանք մը տալով անոր, յանիրաւի չէ. անոնք միայն՝ որոնք գաւառի խորշերուն մէջ վանքի մը միսթիք կեանքը ապրած են հաւատացեալ քրիստոնէի մը ջերմեռանդութեամբ, գիտեն թէ ինչ հոգեկան վայելք կը ներշնչէ այդ փայտի կտորին եղանակաւոր թիկ-թակը։

Ներս մտանք Հայրսուրբին հետ վիմափոր տաճարին մութ գաւիթէն, աչքերնիս յառած դէպ ի այն միակ պատուհանը՝ ուրկէ կը լուսաւորուէր ընդարձակ տաճարը։

Մեծ-Պահքի խորհրդաւոր ազդեցութիւնը աւելի մեծ և անհերեւ էր հոն, այդ մթնշաղ, վիմափոր տաճարին մէջ, ուր տեսակ մը միսթիք խորհուրդ կը պաշարէր երեւակայութիւնս այդ կամարներէն վեր, շատ վեր՝ երկինքի անհունութեան Մեծ-Խորհուրդին խոհեալ բնազդումը արթնցնելու հոգւոյս մէջ։ Արեւագալի հոգեկոյզ երգերը իրարու յաջորդեցին տակաւ, երկնային անգիտակից հմայքով մը ողողելով պատանի հոգիս։ Ժամերգութիւնը աւարտած՝ և վեհ լռութիւն մը տիրած էր եկեղեցւոյն մէջ. հոն ես կը մնայի դեռ մինակ։

Խաչելութեան պատկերին առջեւ կախուած կանթեղին աղօտ, դողդոջուն լոյսը տարտամ ստուերներ կը շրջշրջէր գունատ, եղծուած պատկերներու վրայ, խորհրդաւոր երեւոյթ մը տալով անոնց՝ մթութեան մէջ։ Ցնցում մը ցնցած էր համակ էութիւնս, և աչքերս կը լճանար արցունքով՝ երբ կը մտածէի թէ ալ չպիտի հնչէին ձայնիս գայլայլիկները այդ սրբազան կամարներուն տակ։

Վերջին «Հայր մեր»ս քրթմնջելով՝ մէկիկ մէկիկ համբուրեցի սեղանը, աւետարանը, խաչերը, և հուսկ յետոյ այն վարդապետին՝ որուն հեկեկալով գլխուս ըսած «պահպանիչի» վերջին վանկերը կարծես դեռ կը հնչեն ականջիս մէջ։

* * *

Արեւը ողջունած էր արդէն գիւղին սարերը՝ ոսկեզօծելով կաղամախիներու երկնամբարձ գագաթները։

Ծաղկազարդ ծառերու վրայ թռչնոց երամները կը ճռուողէին փոփոխակի, անուշ, ներդաշնակ գայլայլիկներով՝ Արարչին փառքը բացայայտելու մրցման մէջ զիրար գերազանցել ջանալով։ Վերը՝ օդին մէջ, աղաւնիները կը թռչտէին խումբ խումբ, արեւին ճառագայթներուն ցուցադրելով իրենց ձիւն սպիտակ թեւերը։ Գիւղը գոգցես նոր, անդիմադրելի հրապոյր մը զգեցած կը ժպտէր ինձ, բանաստեղծին ուղղեալ կոյսի մը ժպիտին նման խուսափուկ, որ ալ աւելի կը հրահրէ անոր սրտի ալքերուն մէջ սիրոյ մշտավառ բոցերը։ Կալանին վրայ կառքերը շարուած էին իրարու ետեւ, քանի մը դագաղներու մահասարսուռ տեսքին չափ ազդեցիկ։ Մարդ քարէ սիրտ պէտք էր ունենար չլալու համար այդ լաց-աշխարհին մէջ՝ զոր պանդխտութեան ժանտատեսիլ ուրուականը կը ստեղծէր երջանկութեան փլած, փշրուած տարրերէն։ Ամբողջ գիւղը հոն խռնուած էր. հօս պառաւ մը կուլար յոգնաթախիծ՝ ճաթելու չափ ճչող թոռանը ձեռքէն բռնած. հոն դողդոջուն հայր մը զաւակին մը յենած իր վերջին օրհնէնքը կուտար զաւկին արտասուաթոր աչքերով, մինչդեռ անդին դեռատի հարս մը իր անյագ նայուածքով լափել կը սպառնար ամուսինը, հոգւոյն հատորը, զոր ինչպէս կ'ըսէ մեծանուն վարպետս, «դուցէ յաւիտեան չպիտի տեսնէր այլ եւս»։

Կրօնական վերջին պարտաւորութեան մը կատարման տենչով ճամբուն մէկ եզերքը շարուեցանք ճամբորդներս, ուր արդէն մեզ կը սպասէր գիւղին քահանան, պարզունակ սպասաւորն Աստուծոյ։

Խորհրդապաշտի մը նման, որ աչքերը դէպ ի երկինք վերցուցած երկնային յայտնութեան մը կը սպասէ, վեր նայեցաւ քահանան, և թաւ-արնագոյն յուզիչ ձայն մը փրթեցաւ իր շրթներէն. «Ճա... նա... պարհ... բա... րի... Քրիս... տոս»։ Ո՜հ, և ո՛չ մէկ անգամ այդքան յուզած, լացուցած էր զիս այդ եկեղեցական սրբազան երգը՝ որուն հմայք-յուզմունքը կարծես հիմա անծանօթ հովիտէ մը, վշտաց աշխարհէն կուգար կը հասնէր ինձ։ Շատ դիւրին կը թուէր ինձ հիմա յօժարակամ բաժնուիլ վանքէն, գիւղէն, բոլոր սիրած վայելքներէս, բայց սիրտ մը կար զիս մագնիսող. կեանքի սէր-շղթային այդ միակ օղակն անխզելի, ոգին անձնուիրութեան՝ որուն կարմրած արցունքոտ աչքերը չէ՛մ գիտեր ինչ անհունութիւն կը խօսէին ինձ։

Գիրկը նետուեցայ անոր՝ որուն ճակտիս դրոշմած համբոյրին հետ լուծուած ջուխտ մը մարգարիտներ ընկան գալկահար այտերուս վրայ։

Կառքը կը հեռանար տակաւ սոսկալի դղրդիւնով մը, ալ իր ետին թողլով Տէրէվանքը և մեր սիրելեաց անվերջանալի վայնասունները։ Կառքին մէջ, անդիմադրելի փորձութեամբ, ետիս նայեցայ անգամ մը։

Հոգեվարք մեղաւորէն բաժնուած հրեշտակի մը նայուածքին նման մօրս նայուածքը հանդիպեցաւ աչքերուս, տխուր, պաղատագին...։

ԳՐ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Գուզկունճուգ

ՔԻԴԻԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Հաճելի իրիկուն մը չէր եղած իրեն համար և սակայն Քիդի երեւութապէս երջանիկ ցուցնելով ինքզինքը, «Մնաք բարով» ըսաւ Ճաքին։ Այս երկու սիրակցորդ նշանածները իրենց խօսակցութեան պահուն, տարակարծիք գտնուած էին այդ իրիկունն ալ, սովորականին պէս և իրարու վիրաւորիչ խօսքեր փոխանակած էին։

Երբ Ճաք Խաքորդ ծայրայեղ յուսահատութեան մատնուած՝ «Երթաք բարով» ըսաւ անոր, ճամբուն անկիւնը կեցած, Քիդի խղճի խայթ մը զգաց իր փափուկ և անմեղունակ սրտին մէջ։

«Պէտք էր որ աւելի զգուշաւոր ու աւելի համբերող ըլլայի», ըսաւ ինքնիրենը, բայց ինչ ընէր որ հպարտութիւնը թող չէր տուած իրեն ներում խնդրել դեռատի երիտասարդէն, այնպէս որ բաւականացած էր մի միայն ձեռքի ցուրտ սեղմում մը և անհետացող ժպիտի թեթեւ փորձ մը ընել։

«Այս իրիկունը իմ կեանքիս ամենաթշուառ իրիկուններէն մէկը եղաւ», կը պոռար Ճաք, մինչ անդիէն ձայն մը կը լսուէր։ «Գիշեր բարի և ների՛ ինծի, եթէ խիստ վարուեցայ քեզ հետ»։

Այսպէս երկուքն ալ իրարմէ բաժնուեցան բոլորովին վշտահար և վերջին ծայր դժբաղդ։ Խեղճ փոքրիկ Քիդի Պլէյք իր խցիկը առանձնացաւ և քանի մը վայրկեան արտասուելէն վերջ երբ սփոփուեցաւ քիչ մը, խոկոյն գրիչ մելան բերաւ ճաշարանէն ու հետեւեալ նամակը գրեց.

«Երկուշաբթի գիշեր, ժամը ինը.

«Ամենասիրելի Ճաքս,

«Շատ, խիստ շատ կը ցաւիմ որ, իմ յիմար և անխորհուրդ ընթացքովս այս իրիկուն քեզի վշտացուցի. բայց սիրելիս, անանկ գլխու ցաւէ մը կը տառապէի որ, ինչ ըսելիքս մինչեւ իսկ չէի գիտեր։ Դուն գիտես թէ, այնքան կը սիրեմ քեզ, որ երբեք վշտացնել չպիտի ուզէի. վստահ եմ թէ ո և է վրէժխնդրութիւն չպիտի մտացնես քու տխրած և պղջացող սիրելիիդ դէմ»։

Քիդի

«Յ. Գ.— Ո՞ւր ժամադիր պիտի ըլլանք այս գիշեր»։

Օր. Պլէյք այս կարճառօտ նամակը պահարանի մը մէջ զետեղելով, որուն եսին իր սկզբնատառերը գրուած էին, խնամքով թղթադրոշմ մըն ալ վրան փակցուց ու խոյացաւ սանդուխներէն վար յանձնելու համար իր սպասուհիին, որպէս զի նամակատուփին մէջ ձգէ։

«Բայց կեցիր, ես անձամբ կ'երթամ, Ալիս», բացագանչեց Քիդի վայրկեան մը մտածելէ վերջ. «Նամակատուփը հոս ճիշդ ճամբուն վրայ է»։

Խեղճ աղջիկը այս որոշումը տուաւ այն յուսով թէ թերեւս Ճաքի կը հանդիպի ճամբան, բայց աւա՜ղ, չտեսաւ զանի ու նամակը ձգեց նամակատուփին մէջ անձկութեամբ։

Եթէ Օր. Քիդի այր մը եղած ըլլար, տարակուսաբար կէս երկվեցեակ մը սիկառէթ պիտի ծխէր մխիթարուելու համար, և այսպէս թերեւս հանդարտած անկողին պիտի մտնէր։ Դարձեալ եթէ արդի կիներէն եղած ըլլար, չա՜թեր պիտի արձակէր մամուլին միջոցաւ, այսպէս պիտի խոցէր ամէնքը իր դիտողութիւններովը։ Բայց Քիդի ոչ այր էր, ոչ ալ նոր կիներէն, այլ միայն համեստ, եռանդոտ ու սիրավառ փոքրիկ աղջիկ մը։ Ուստի վաղեց անկողինին մօտ, հագուստները վրայէն նետեց և սկսաւ դառնապէս լալ, մինչեւ որ քունը տարաւ։

Հետեւեալ առտուն, ժամը 10ին, դրան զանգակը ուժգին հնչեց և ամբողջ տունը թնդացուց։ Հեռագրական պաշտօնեայ մը դրան առջեւ կեցաւ ձեռքը Օր. Քիդի Պլէյքի հասցէին ուղղուած նամակ մը բռնած։ Աղջկան աչքերը բոցավառեցան։

—Վաղէմի սիրելի Ճաքէն ըլլալու է, մրմնջեց ինքնիրենը։ Ու պահիկ մը վերջ նա կանգնեցաւ յուզմունքով լեցուն աչքերը արհաւրալից, օրհնասկանի մը աղաւակ մը բռնելով շրթներէն։

Հեռագրին պարունակութիւնը հետեւեալն էր.

«Կ'սպասեմ քեզ Դրախտին մէջ»։

ՃԱՔ

«Կ'սպասեմ քեզ Դրախտին մէջ» բառերը Քիդիի ուղեղը տոչորեցին. վայրկեան մը կարծեց թէ պիտի նուաղէր, սարսափելի վիճակի մը մատնուած էր։ Նշանածը ղրկած էր այս հեռագիրը, իր անձնասպանութեան որոշումը յայտնելու համար։ Եւ ո՞վ գիտէ, գուցէ նոյն իսկ այս պահուս եղերերգական դէպքը գործուած և իր Ճաքը՝ պաղած և անկենդան կը տարածուէր տանը տախտակամածին վրայ։

Ամէն տեսակ ահուելի և մնորական խորհուրդներ խուժեցին խեղճ Քիդիի գլխուն մէջ։ Նախ որոշեց երթալ ոստիկանատունը, ուր անշուշտ բարեկամ պաշտօնեաներ պիտի խրատէին իրեն ինչ ընելիքը, կամ աւելի աղէկ կ'ըլլար երթալ Ճաքի բնակարանը՝ արգիլելու այն ձեռքը՝ որ դեռ սոսկալի աղէտը չէր գործած։ Բայց Քիդի խորհեցաւ թէ՝ եթէ ոստիկանութեան միջամտութիւնը խնդրէր, առիկա թերեւս կրնար տեղի տալ կարգ մը հետեւութիւններու հանդէպ իր նշանածին, որովհետեւ շատ անգամ տեսնուած էր որ դատի կոչուած էին այսպիսիները, անձնասպանութեան ձեռնարկներ ընելնուն համար, թո՛ղ որ Ճաքի բանտին մէջ մնալու գաղափարն ալ ինքնասպանութեան գաղափարին չափ կը յուզէր խեղճ աղջիկը։

Դեռ ասոր նման ուրիշ կարգ մը խորհուրդներ ալ անցան իր փոթորկալից մտքէն, բայց ոչ մէկը գործադրելի կը թուէր իրեն։ Վերջապէս որոշեց անձամբ Ճաքի գործատունը երթալ, և անոր մասին հարցափորձել։ Ուստի գլխարկը և վերարկուն առնելով, յառաջացաւ Մօնսկրամ փողոցին ուղղութեամբ, ուր կը գտնուէր իր փնտռած տեղը։

Կարմրերես հեզահամբոյր մարդ մը, աղջկան արագ և յուզիչ հարցման վրայ, պատասխանեց թէ Պր. Խաքորդ, իբր պետ ընկերութեան մը, մասնաւոր գործով գացած է Նաւահանգստեան աւազաններուն մօտ։ Այս լուրը փոխանակ Քիդիի երկիւղը փարատելու ընդհակառակը՝ զինքը աւելի ահաբեկեց. խոկոյն աչքին առջեւ պատկերացան սոսկալի տեսիլներ, և իրեն անանկ կուգար որ, Ճաքի անկենդան մարմինն ալ կը ծփար այդ աւազաններուն ցեխոտ ջուրերուն վրայ։

Սակայն և այնպէս խեղճ աղջիկը չկրցաւ իր զգացածները առաջին գրագրին՝ Պր. Վիլսընի յայտնել, հետեւաբար շնորհակալ եղաւ անոր, կարելի եղածին չափ ինքզինքը բռնած, ու յետոյ կամաց մը հեռացաւ։

Քիդի Պլէյք այդ երկայն անվերջանալի երեւցող օրը ինչպէս իրիկուն ըրաւ, ինքն ալ չը գիտցաւ երբեք։ Քաշուեցաւ սենեակը՝ առանց բան մ'ուտելու և խմելու ու իր այս ընթացքը մեծ վախ պատճառեց ամբողջ ընտանիքին։

«Կը զարմանամ թէ ինչ պատահած է աղջկանը» ըսաւ Տկն. Պլէյք իր տղուն՝ որ վաքանսը տունը անցընելու համար Օքսֆորտէն եկած էր։ «Մինչեւ հիմա զինքը այսպէս տեսած չէի։»

Եղբայրը ակռաները կրճտեց ուժգին, եղբայրներու յատուկ ունակութեամբ մը։

«Ի՞նչ ունենայ պիտի մայր» պատասխանեց անհոգաբար, «կարծեմ քիչ մը գժտուած ըլլալու է վաղեմի Պր. Խաքորդին հետ, այս է պատահածը։ Երբ անօթենայ անշուշտ ճաշի կուգայ»։

Բայց Քիդի, հակառակ տանեցիններուն կողմէ եղած ստիպումներուն, ճաշի ալ չեկաւ։ Հիմա աւելի զարհուրած էր։ Ժամը իննին տան զանգակը զօրաւոր կերպով նորէն հնչեց և յուսահատ աղջիկը այս անգամ ցատկեց ամէնէն հեղձամղձուկ ձայնով մը ըսելով ինքնիրեն.

—«Անո՛նք, անո՛նք եկած են, Ճաքի մահը գուժելու»։

Յանկարծ, իր խցիկէն տրուած մեծ հարուածը սթափեցնելով զինքը իր զգայազիրկ վիճակէն որուն ենթարկուած էր, լալագին բացագանչեց.

—«Ո՞վ է ան, ինչ կուզէք։»

—«Կ'աղաչեմ օրիո՛րդ» պատասխանեց Ալիս սպասուհին, «ես եմ, երիտասարդ մը այցելութեան եկած է ձեզ, օրիո՛րդ։»

Երիտասա՞րդ մը, դիւանատան պաշտօնեան էր անշուշտ, որ եկած էր զինքը կանչելու իբր վկայ հարցաքննութեան։

—«Չեմ կրնար հիմա մէկը ընդունիլ» բացագանչեց Քիդի դողդղացող ձայնով մը։ «Խնդրէ պարոնէն որ ուրիշ ժամանակ այցելէ»։

—«Օրիո՛րդ, մի միայն Պր. Խաքորդն է։»

Քիդի դուռը բանալով ուժով մը հրեց։

—«Պր. Խաքո՛րդ», արձագանգեց այտերը ուրախութեամբ կարմրած։

—«Վստահ ե՞ս Ալիս բոլորովին, բա-[illegible] վստահ։»

Սպասուհին կը դիտէր տիրուհին որ նուաղելու մօտ էր։

—Ի հա՛րկէ պիտի ճանչնայի զինքը այս անգամ, պատասխանեց սպասուհին քիչ մը խստութեամբ։

Եւ դեռ Ալիս չը վերջացուցած խօսքը, Քիդի խուժեց սանդուխներէն վար և շուտով երիտասարդին թեւերուն մէջ նետուեցաւ՝ որ գլխարկը ձեռքը աղօտ կերպով լուսաւորուած բակին մէջ կը կենար։

—«Ո՜հ, Ճաք, Ճաք, կարծեցի, կարծեցի թէ մեռած ես, փա՛ռք Աստուծոյ, տակաւին ողջ ես։»

Քիդի իր թեւերը Ճաքի վիզը նետեց, կարծես կատարելապէս համոզուելու համար թէ լամբարին մօտ կեցողը, ուրուական մը չէր, բայց եթէ բուն իսկ իր Ճաք Խաքորդը։

—«Վշտահար փոքրիկ օրիորդս, ինչ ըսել կ'ուզես, ինչ բանէ շարժեալ խորհեցար թէ ես մեռած եմ և կամ մեռնելու վրայ։»

—«Ինչո՞ւ Ճաք, ինչպէ՞ս կրնաս ինծի այսպիսի հարցում մը ուղղել։ Ապահովաբար քու այս առաւօտեան հեռագիրդ կարծեցնել պիտի տար ամէն մարդու թէ անձնասպանութիւն մ'ընել մտադրած ես։»

—«Հեռագի՞ր, խորհի՛լ, անձնասպանութի՞ւն։» մրմնջեց Ճաք դէմքը առաջուընէ աւելի շփոթած երեւոյթ մ'առնելով, «կ'երդնում որ փոքրիկ օրիորդս, հիմա ամէնէն աւելի տարակուսանքի մէջ կը գտնուիմ։»

—«Դուն չղրկեցի՞ր ինծի այս առաւօտ հեռագիր մը ժամը 9ին և 10ին միջոցները։»

—«Այո՛, ղրկեցի։»

—«Դուն այդ հեռագրին մէջ չէի՞ր յայտնած թէ կեանքիդ վերջ տալ կ'ուզես։»

—«Ապահովաբար ո՛չ։»

—«Բայց այդ խօսքերը՝ տարբեր իմաստ չէին տար։»

Երիտասարդը ետ քաշուեցաւ ձեռքերը գրպաններուն մէջ սահեցնելով։

—«Յայտնի է թէ այս գործին մէջ գաղտնիք մը կայ,» պոռաց անիկա, «Թող տուր որ հեռագիրը տեսնամ, անգամ մը, սիրելիս։

—«Սպասէ, վայրկեան մը։»

Քիդի խոյոյն սենեակը թռաւ, և մէկ երկու րոպէէն վերադարձաւ ձեռքին մէջ վարդագոյն թուղթի կտոր մը բռնած՝ որ իրեն այնքան վիշտ և արտասուք պատճառած էր։ Ճաք Խաքորդ առաւ հեռագիրը, լոյսին բռնեց, և խոկոյն կասեցնելով եղելութիւնը բացագանչեց զուարթ խնդուքով մը,

—«Հասկցայ սիրելի՛ս, հեռագրատան ապուշ պաշտօնեան է պատճառ՝ այս բոլոր խռովութեանց։»

—«Հեռագրատան պաշտօնեա՞ն» բացագանչեց Քիդի։

—«Դրածս ա՛յս էր. «Կը սպասեմ քեզ Դրախտ փողոցին մէջ։» Դուն անցեալ գիշեր նամակովդ հարցուցիր թէ «Ո՞ւր պիտի ժամադիր ըլլանք», և որովհետեւ ես ժամանակ չունէի նամակ գրելու, հեռագրեցի քեզ գործի գացած ժամանակս։ Յայտնի է թէ, հեռագրատան անհոգ պաշտօնեան չէ նշմարած փողոց բառը, հետեւաբար կարծեցիր թէ ես դէպի աւելի լաւ աշխարհք մը ճամբորդել մտածեր եմ։

Ճաք շարունակեց պատմել թէ ինչպէս սպասած էր այդ իրիկուն գրեթէ 40 վայրկեան Դրախտ փողոցին մէջ, յուսալով տեսնել զինքը, և վերջը ինչպէս յուսահատելով տուն եկած էր հասկնալու համար թէ ինչ պատահած էր անոր որ չէր կրցած գալ։

—«Սիրելի Ճաքս» ըսաւ, Քիդի երկայն համբոյրէ մը վերջ, որու միջոցին երկուքն ալ սիրոյն կատակներ փոխանակեցին իրարու, «Սիրելի Ճաքս այսօրուան դէպքերը դաս մը կամ աւելի՛ երկու դասեր սորվեցուցին ինծի։

—«Ի՞նչ են անոնք փոքրիկ չարաճճիս», հարցուց Ճաք զուարթ ժպիտով։

—«Առաջինը՝ թէ պէտք չէ շուտով հետեւութիւններ հանել, մանաւանդ երբ խնդիրը հեռագիրներու վրայ է, և երկրորդը՝

—«Այո՛, շարունակէ։»

—«Թէ պէտք չէ, որ երբե՛ք և երբե՛ք, իմ սիրելի ներող Ճաքիս հետ անգամ մ'ալ կռուիմ, քանի որ իմ բրածիս արդիւնքն էր որ քաշեցի ես։»

Թարգ. Անգլ.

ՄԱՌԻ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

Խասգիւղ

ԳԱՏԸՂԻՒՂԻ մեր մեծայարգ բաժանորդներէն կը խնդրենք որ հաճին մեր գործակալ Սարգիս աղա Քիպարեանի դիմել իրենց թերթերը ստանալու համար, եղած նոր կարգադրութեան համաձայն։

Տէր եւ Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԸՐԵԱՆ